ХАЛҚ СЎЗИ

خلق سوزی

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ КЕНГАШИНИНГ РЎЗНОМАСИ

1991 йил 1 январдан чиқа бошлаган — 1991 йил 4 октябрь, жума, 193-сон — НАРХИ ОБУНАЧИГА 7 ТИЙИН. СОТУВДА 10 ТИЙИН.

2.000.000 ТОННА ПАХТАМИЗ ТАЙЁР!

ФАРҒОНА ВИЛОЯТИ. «Бешариқ» давлат хўжалигининг (суратда чапдан) Салтанат Комилова бошқарувчилик қилаётган «Оржоникидзе» номли бўлимида пахта йиғим-терими авжида. Бўлим пахтакорлари қисқа муддатларда белгиланган режани бажариш учун жонбозлик кўрсатмоқдалар. Жамоатчи сураткаш Т. Маҳкамов илғор теримчилар Муниса Йўлдошева, бригада бошлиғи Носир Эркабоев ва Жамила Болтабоеваларни далада бўлим бошқарувчиси билан ҳосил чўғидан мамнун ҳолатда учратиб тасвирга туширган.

ДЕҲҚОН ҲАЛОВАТ БИЛМАЙДИ

ЯНГИЙЎЛ НОҲИЯСИДАГИ ХЎЖАЛИКДАН РЕПОРТАЖ

Бир йилнинг 360 куни ҳам деҳқонга белгиланган режаларини амалга ошириш учун баъзан камлик қилиб қолади. Фақат ҳар бир кундан самарали фойдаланган миришкоргина ғалвир сувдан кўтарилаётган, файзли шу кунларнинг тотли нашидасидан баҳраманд бўлади. Режани бажарса, юзи ёруғ, ошиғи олчи., Бажармаса...

Турдиқул сўнгги фикридан ўзи чўчиб тушгандай бўлди. Сергакланиб атрофга разм солди.

Чор атрофи тутлар билан қуршалган, 10 гектарлик пахта майдонининг файзи бугун ўзгача. Эгатлардаги чаноғидан тошиб турган пахталар гўё далага қор тўшаб қўйгандек манзара кашф этган. Ҳали барвақт бўлишига қарамай, пахтазорнинг нариги бошидан гуруллаган овоз эшитилди. Бир зум ўтмай оҳиста келаётган терим машинаси кўринди. Уни бошқараётган қарчиғай келбатли Фазлиддинни бригадир узоқдан таниди. — «Бир жойда ўтиролмайдиган бўлиб қолди», деб кўнглидан ўтказиб миййиқ тортди у. Ўша томонга қараб юрди.

Бригадирнинг кейинги мулоҳазаси бежиз эмасди. Ўтган куни йиғим-терим олдидан бўлган жамоа аъзоларининг умумий йиғилишида хўжалик бошқарувининг тадбирлари ишлаб чиқилган эди. Унда теримда иштирок этувчиларни моддий рағбатлантириш шартлари эълон қилинди. Шунга кўра қўл билан терилган пахтанинг ҳар килограмми учун 40 тийиндан, машинада терилган бир тонна пахта учун 20 сўмдан ҳақ тўланадиган бўлди. Иккинчи теримда бир тоннаеига 25 сўм, учинчи теримда 30-35 сўмгача тўланади. Мавсумда 150 тонна пахта терган механик-ҳайдовчи енгил автомашина билан тақдирланади. Бундан ташқари биринчи бўлиб 50 тонна терган механик-ҳайдовчига 50 сўм, 60 тоннага 60 сўм қўшимча пул мукофоти берилади. Шу зайлда янгидан қўшилган ҳар 10 тонна учун отриқча пул тўлаб борилади.

— Бошлайверайми, — деди Фазлиддин саломаликдан сўнг тоқатсизланиб.

— Шошмай тур-чи, — деди бригадир. Сўнгра шпинделларнинг оралиқ кенглигини, сўриш аппаратининг ҳолатларини кўздан кечирди. Кўнгли тўлди шекилли, четга чиқаркан:

— Эртароқми, дейман, — деди тол бўйи кўтарилган қуёшга кўз ташлаб.

— Ўрамайди, — деди бригадирнинг шаъмасини тушунган механик-ҳайдовчи.

Шу пайт бошқарув раиси Исо Эралиев келиб қолди.

— Бошламадингми Фазлиддин? Мусобақадошинг Раимберди «пўлат этагини» бир марта бўшатди, — деди улар билан қўл бериб сўрашар экан.

— Қўйинг-ге раис, мен чиққанимда ҳали машинаси атрофида куйманиб юрганди-ку.

— Мана ҳозир шу ердан келяпман. Олтинчи бригаданинг азаматлари ҳам чакки эмас, биринчи теримдан 23 центнердан тушаяпти.

Табиатан камгап Фазлиддин вақтни бой бергиси келмадими, раиснинг сўзини охиригача кутиб турмай, машинасига илдам миниб, мурувватини бурадию эгат оралаб юриб кетди. Шу аснода терим машинасининг сим тўрлари ичига пага-пага пахта отилиб туша бошлади.

— Бир бориб қайтганда тўлса дуруст бўлгани, — деди раис терим машинаси кетидан ўйчан тикилиб.

— Мўлжални сал камроқ олаяпсиз чамамда. Биринчи теримдан ҳомчўтни 25 центнерга тўғрилайверинг. Умумий ҳосилдорликни 35 центнерга чиқарамиз, деган ниятимиз бор.

Раис бригадирга синовчан назар билан қарар экан, «ҳисоби бутун бўнинг», деган фикр кечди кўнглидан. Ўтган йили ҳам «гектаридан 33 дан оламиз» деганида кўплар ишонқирамаган эди. Йил якунида унинг мўлжали тўғри чиқди.

— Яхши, қўлни ташланг. Ниятингиз йўлдош бўлсин, — деди раис дўстона қўл узатиб. Сўнгра биринчи кун якуни билан кечқурун идорада учрашишга келишиб, машина терими бошланган бошқа бригадаларга йўл олдик.

Хўжалик раҳбари йўл-йўлакай бултургидан бир ҳафта олдин теримга тушилганлигини, бугун биринчи куни Неъмат Исроилов, Турдиқул Қосимбеков, Бўлтак Боботов бошлиқ бригадаларда терим бошланганлигини айтди. Кейинги 2-3 кун ичида мавжуд 14 терим машинасининг ҳаммаси ишга туширилади. Ҳар машина билан ўрта ҳисобда 110-120 тонна пахта териб олиш режалаштирилган.

Тош кўчага чиққанимизда туташиб кетган пахта даласида ишлаётган яна бир терим машинасига дуч келдик.

— Ана дарғаларимиздан яна бири, — деди раис имо қилиб. — Бояги айтганим, Назаралиев Раимберди. Абжир йигит, 140 тонна теришга аҳд қилган. Бу вақтда Раимберди тўлган бункерни бўшатишга чоғланиб, машинасини эгат бошига бурди. Биз уни ишдан қўймасликни лозим кўрдик.

Кечкурун терим машиналарининг биринчи иш кунига якун ясалди. Мамараҳимов Юсуф, Назаралиев Раимберди, Исроилов Фазлиддин, Донобоев Содиқ, Аширбоев Мутталлар 8-10 тоннадан пахта теришибди. Қўл теримини қўшиб ҳисоблаганда жамоа хўжалиги йиллик режанинг 3,5 фоизи миқдорида пахта тайёрлади.

— Машиналар 14 тага, қўл теримида қатнашаётганлар сони 250-280 кишига етганда, кунлик ўсишда 6-7 фоизга чиқамиз. Йиллик режа 20 октябрга бажарилади, — деди бошқарув раиси қатъий.

Унинг гапига ишонса бўлади. Ўтган йили ҳам «СССР 60 йиллиги» хўжалиги пахтакорлари районда биринчи бўлиб зафар қучган эдилар. Ҳозирги кунда пахтадан бошқа каноп, макка дони, силос, сабзавот ва мева етиштириш режалари бажариб қўйилди. Эндиги барча куч ва имкониятлар 2000 тонналик хирмон учун курашга сафарбар этилмоқда.

Ю. БЕКМУРОДОВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

ҚАМТАРЛИК — КАМОЛ

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ФУҚОРОЛАРИГА ОЧИҚ ХАТ

Ассалому алайкум азиз юртдошлар, муҳтарам маҳалладошлар!

Халқимизнинг асрий орзулари ушалиб, Ўзбекистон Республикаси мустақил давлат деб эълон қилинди. Бу ҳурлик, истиқлол қалбимизни ғururга тўлдиради, айни вақтда ўта масъулият ҳам юклайди. Энди бахтимиз ҳам, тақдиримиз ҳам ўз қўлимизда, бизнинг ғайратимиз, истеъдодимиз, ишбилармонлигимизни ишга сола билишимизда, юртимиз, бойликларини кўз қорачиғидек асрай билишимиздадир. Шундагина Ўзбекистонимиз гуллаб яшнайди, халқимиз бадавлат яшайди.

Шундай экан ҳар соҳада, ҳар ишда тежамкорлик билан иш тутиш, пешона теримиз билан топган моддий бойликларимизни ўйлаб сарф қилишимиз лозим. Минг афсуски, ҳозирги ўта иқтисодий танглик, қимматчилик пайтида ҳам айрим ҳамюртларимиз, маҳалладошларимиз буни унутиб қўймоқдалар, «шовла кетса ҳам обрў кетмасин» қабилида иш тутиб тўрачилик қилмоқдалар, сохта ҳурмат қозонмоқчи бўлмоқдалар.

Ҳа, гап тўйларимиз ҳақида кетаяпти, азизлар. Тўй — дўстлару, маҳалладошлар олдига дастурхон ёзиш халқимизнинг энг қутлуғ, энг ардоқли анъанаси. Ўзбекистон саховати, меҳмоннавозлиги тўйларимизда ёрқин ифодасини топган. Бир пиёла чой устида дийдор кўришиш, куй-қўшиқ тинглаб хордиқ чиқариш, миллий санъатимиз, оғзаки ижодимиз янги булоқларининг кўзини очиш — халқ донишмандлиги, тўйларимизда худди ана шулар устивор эди. Худди шу халқ донишмандлиги ёш оила оёққа туриб олгунча, уларни рўзғори учун зарур жиҳозлар билан таъминлаш вазифасини ота-оналар зиммасига юклаган эди.

Афсус ва надоматлар бўлсинки, бу қадриятлар, удумлар бели оғримай пул топадиган айрим шахслар томонидан айнитилди, тўй ва маросимларнинг меҳнатсевар халқимизнинг дидига ҳам, руҳига ҳам, урф-одатларига ҳам мос келмайдиган сердаҳмаза, дабдабали шаклларни келтириб чиқардилар. Оқибат меҳнат аҳли озор чекмоқда, моддий жиҳатдан қийналмоқда.

Келинг ўзимизга бир савол бериб кўрайлик: республика раҳбарияти не-не машаққатлар кечиб, халқни озиқ-овқат маҳсулотлари билан аранг таъминлаётган бир вақтда юз килолаб гуруч дамлаш, етти юртга ош тортиш зарурми? Майхўрлик билан кун бўйи шовқин-сурон кўтариб, ҳамманинг оромини бузиб, базму жамшидлар уюштириш шартми? Умуман кейинги вақтларда қандай қилиб бўлса ҳам бойлигини, қўли узунлигини кўрсатиш учун бўлар-бўлмасга маъракалар уюштириш бирор рисолага тўғри келадими? Бу билан биз ёшларга қандай ибрат кўрсатамиз? Келин ё куёв бўлаётган фарзандларимиз саруполар албатта хорижники, мебеллар бир неча хонани тўлдиришини талаб қилаётгани, тўйнинг бўлиш-бўлмаслигини фақат шунга боғлиқ қилиб қўйилаётганлиги наҳотки бизни ўйлантирмаса? Қиз базми-чи, алоҳида бир тўй бўлмоқда!

Ахир инсоннинг ҳурмати тўйу маросимларнинг катта-кичиклиги, саруполарнинг сони билан эмас, балки унинг ўз элига хизмати ва ҳурмати билан ўлчанади. Ҳозир оддий меҳнаткашнинг оиласи ўз моддий ва маънавий эҳтиёжини қондириш ўрнига, барча маблағларини тўй ва маросимларга сарфлаб қарзга ботаяпти. Энг фожиалиси, ёшларимиз бундай ортиқча сарф-харажатларни аслида шундай бўлиши керак, деб тушунмоқдалар ва қанчадан-қанча меҳнат эвазига сотиб олинган буюмларнинг қадрига етмаяптилар, уларни текинхўрликка ўргатиб қўяяпмиз, арзимаган келишмовчилик натижасида ёш оилалар барбод бўлиб, ҳатто гўдаклар тирик етим бўлиб қолмоқда.

Ҳурматли ёшлар! Ота-боболаримиздан мерос бўлиб келаётган ажойиб анъаналаримизни ҳурмат қилинг. Умрда бир марта бўладиган бахт тўйингизни ўтказишда сарқитлар, бидъатлар ва ҳурофотлар гирдобига тушманг, ортиқча сатангликка берилманг. Ота-онангиз ҳамда ўзингизнинг меҳнатингиз эвазига орттирган жамғармангизни совурманг. Ёшликнинг, ҳаётнинг, ота-онанинг, муҳаббатнинг, оиланинг қадрига етинг.

Азиз ота-оналар ва опа-сингиллар! Тўй қилиш, орзу-ҳавас кўриш ҳамманинг орзуси. Аммо ўғил-қизларимизга тахт эмас, бахт кераклигини асло унутмайлик. Шундай экан, қўша-қўша қимматбаҳо либослар ҳам, хорижий жиҳозлар ҳам, ортиқча чиқим ва исрофгарчиликлар ҳам уларни бахтиёр қилолмаслигини дилдан ҳис этайлик. «Юртчилик», «расм-русм», «орият» деб тўй ва маросимларни ким ошди савдосига айлантириб юбормайлик. Фарзандларимизга ҳаёт учун зарур анжом ва либослар олиб берайлик, уларга уй-рўзғор ишларини, аҳлоқ-одобни, инсонийликни, меҳнатсеварликни, она-Ватанни севишни ўргатайлик, уларни яхши едириб, яхши кийинтирайлик, токи улар соғлом, бақувват ва маънавий баркамол бўлиб ўсишсин. Бу борада пойтахтнинг Ҳамза райони маҳалла фаоллари ташаббусини қўллаб-қувватлайлик.

Биз тўй ва маросимларни ихчамлаштириш ҳақида илгари ҳам кўп даъватлар бўлганидан хабардормиз. Аммо бугунги танглик шароитида ортиқча исрофгарчиликлар ҳаддан ошиш, тўқликка шўхликдир. Чунки оиланинг йиллаб меҳнат қилиб топган пулини бир кечада совуриш ўз фарзандларимизнинг ризқини қийиш, атайлаб нонкўрлик демакдир. Одатларга кўр-кўрона риоя этмасдан ақл билан иш тутайлик.

Тўй ва маъракалар исрофгарчиликларига йўл қўймаслик учун биргина тарғибот ва тушунтиришнинг ўзи кифоя эмас. Бу ишга энг аввало маҳаллаларнинг бообрў кишилари, раҳбарлар, халқ депутатлари бош-қош бўлишлари шарт. Фақат кўплашиб, ҳаддан ошаётганларни инсофга чақириб бирор натижага эришиш мумкин. Шунинг учун Ўзбекистон Республикасининг ҳур фуқароларига ушбу очиқ хат билан мурожаат қилишга жазм этдик.

Шукур ТЕМУРОВ,
Тошкент шаҳар Кенгаши маҳалла ва уй қўмиталари билан ишлаш доимий комиссиясининг раиси, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган маданият ходими.

Зоҳиджон ҳожи ОТАХОН ўғли,
Ўрта Осиё ва Қозоғистон мусулмонлари диний бошқармаси раиси муовини, Тошкент шаҳар кенгаши депутати.

Шобот ХЎЖАЕВ,
Ўзбекистон «Меҳр-шафқат ва саломатлик» жамғармаси раиси, Тошкент шаҳар кенгаши депутати.

Кабир КОМИЛОВ,
Тошкент шаҳар Киров район маҳаллалар кенгаши раиси, Тошкент шаҳар кенгаши депутати.

Шониоят ШОАБДУРАҲИМОВ,
меҳнат фахрийси, Ўзбекистон Республикасининг халқ депутати, СССР Вазирлар Кенгаши мукофоти лауреати.

Неъмат ҲАСАНОВ,
Тошкент шаҳар Ҳамза район маҳаллалар кенгаши раиси, Тошкент шаҳар кенгаши депутати.

Ҳолида ҚОДИРОВА,
Тошкент шаҳар хотин-қизлар қўмитаси раиси муовини, Тошкент шаҳар кенгаши депутати.

ИСТИҚЛОЛ ШАРОФАТИ

Жумҳуриятимиз Президенти И. Каримовнинг 1991 йил 10 сентябрдаги Р. У. Аҳмедовни Ўзбекистон Республикаси Мудофаа ишлари вазири — Миллий гвардия қўмондони этиб тайинлаш тўғрисидаги фармони Ўзбекистон мустақиллигини таъминлаш учун қилинган муҳим қадам бўлди.

Мен Ўзбекистон мустақил деб эълон қилинган кун ҳам бунчалик қувончга тўлмаган эдим. Чунки мустақиллик тўғрисидаги фармон марказнинг буйруғини бажарадиган ҳарбийлар томонидан бир кунда бекор қилиниши мумкин эди. Энди эса Миллий гвардия Ватан мустақиллигини ҳимоя қилади. Мен Миллий гвардия таркибида она-Ватаннинг мустақиллигини ҳимоя қилишга, бу йўлда жонимни нисор қилишга ҳам тайёрман. Маълумотим олий, заҳирадаги офицерман, ёшим 25 да. Наманган вилояти «Билим» жамиятида маслаҳатчи бўлиб ишлайман.

Ҳурматли муҳарририят! Менинг бу илтимосимни Миллий гвардия қўмондонига етказишингизни илтимос қиламан. Ишонаманки, Ватан мустақиллигини ҳимоя қилиш истагида юрган кўнгиллилар Ўзбекистонимизда минглаб топилади. Мен Мустақил Ўзбекистоннинг миллий гвардияси сафида бўлишни истайман. Бу истиқлол шарофатидир.

Ориф УБАЙДУЛЛАЕВ.

МУСТАҚИЛ РЕСПУБЛИКАЛАР РАҲБАРЛАРИНИНГ ОЛМАОТА УЧРАШУВИ ЯКУНЛАРИ

ОЛМАОТА, 2 октябрь. (ТАСС—ҚозТАГ мухбирлари Владимир Акимов, Геннадий Кулагин). Қозоғистон Президенти Нурсултон Назарбоевнинг таклифига мувофиқ Олмаотада тўпланган мустақил республикаларнинг раҳбарлари 1991 йил топшириқлари бажарилишига ва 1992 йил учун республикалараро иқтисодий битимлар ва шартномалар (энг аввало бўлажак қиш фаслида озиқ-овқат маҳсулотлари ва ёқилғи-энергетика ресурслари етказиб бериш соҳасида)га умумий ёндошувларни белгилаш ва келишиб олишга муваффақ бўлдилар.

Озарбайжон, Арманистон, Белорусь, Грузия, Қозоғистон, Қирғизистон, Молдова, Россия, Тожикистон, Туркманистон, Ўзбекистон ва Украина делегацияларининг бошлиқлари мазкур учрашув якунлари бўйича қабул қилган баёнотда шулар айтилган. Шунингдек мустақил давлатлар иқтисодий ҳамкорлигининг, республикалараро бевосита иқтисодий, илмий-техникавий ва маданий алоқаларнинг асосий принциплари ҳам келишиб олинди. Илгари эришилган республикалараро иқтисодий битимлар ва шартномалар янги иқтисодий муҳитни вужудга келтириш учун негиз бўлди, дейилади баёнотда.

Делегацияларнинг раҳбарлари мамлакатни қамраб олган иқтисодий таназзулдан чиқишнинг бирдан-бир йўли — бозор муносабатларига жадал ўтиш, ишбилармонликни ҳар томонлама ривожлантириш, барча йўналишлар бўйича ўзаро манфаатли алоқаларни кенгайтириш деб ҳисобламоқдалар. Улар иқтисодий ҳамжамият тўғрисидаги шартнома имзоланишини якдиллик билан ёқламоқдалар, бу шартнома мустақил давлатлар ўртасидаги иқтисодий муносабатларнинг принцип жиҳатдан янги асосларини яратади.

Бозор муносабатлари шаклланаётган даврда мустақил давлатлар иқтисодиёти нормал ишлашини таъминлаш учун давлатлараро икки томонлама ва кўп томонлама битимлар тузилиши зарурлиги эътироф қилинди. Эркин нарх белгилашга ўтиш даврида нарх сиёсати мувофиқлаштирилган ҳолда олиб борилишини таъминлаш ҳам зарур. Пул ва кредит сиёсати соҳасида келишиб ҳаракат қилиш ҳам устувор аҳамият касб этмоқда. Миллий валюталарни жорий этишга келганда,у бўлажак иқтисодий ҳамжамиятнинг пул тизимига зиён етказмаган ҳолда амалга оширилиши керак.

Учрашув қатнашчилари мустақил давлатлар инсон ҳуқуқларига риоя этилишига ва иш ўринлари бериш, меҳнатга ҳақ тўлаш масалаларида миллатига ва бошқа белгиларига қараб фуқароларни камситишнинг бутунлай тугатилишига кафолат берилиши ва бошқа ижтимоий кафолатлар берилиши зарурлигини бутун масъулиятни зиммага олиб айтдилар.

РСФСР, Украина, Белорусь, Ўзбекистон, Қозоғистон, Қирғизистон, Тожикистон ва Туркманистон раҳбарлари имзолаган баёнотда бундан аввал эришилган республикалараро икки томонлама ва кўп томонлама иқтисодий битимлар ва шартномалар кўп йиллар мобайнида тоталитаризм ҳукмронлиги ва аввалги бошқарув тизими натижасида келиб чиққан оғир иқтисодий таназзулдан чиқиш йўлини кўрсатиб берди. Улар мустақил давлатлар оқилона иқтисодий алоқаларга асосланган иқтисодий майдоннинг вужудга келиши учун асос солдилар. Янги иқтисодий муҳит, унинг ҳуқуқий ва ташкилий асосларини, товар-пул ва бозор муносабатларини вужудга келтиришнинг ижобий жараёни авж олиб кетди.

Саккиз республика раҳбарлари 1991 йилнинг 15 октябригача иқтисодий ҳамжамият тўғрисидаги кўп томонлама шартномани ўзаро имзолашга қарор қилдилар. Улар ҳозирги вазиятда ижтимоий-иқтисодий аҳволни барқарорлаштириш ҳамда туб иқтисодий ўзгартишлар қилишнинг кучли воситаси бўлган ва ўзлари қабул қилган қарорларнинг мақсадга мувофиқ эканлигига чуқур ишонч билдирдилар. Қолган мустақил давлатлар масаланинг шундай қўйилиши натижасида иттифоқдан ташқарида қолаётганликлари сабабли уларнинг раҳбарларига ўз позицияларини яна бир бор чамалаб кўришни ва шартномага қўшилишни таклиф қилдилар.

РЎЙХАТГА ОЛИНДИ

Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлигида жамоат ташкилотларининг низомлари рўйхатга олинди. Маҳаллий саноат ва коммунал-маиший корхоналар, деҳқончилик-саноат мажмуи ходимлари касаба уюшмалари, халқ академияси, Ўзбекистон маданият жамғармаси, халқ табобати жамоат комитети ва бир қанча бошқа ташкилотлар республикада расмий мақомга эга бўлишди.

Ўзбекистон Республикаси Адлия вазири М. Маликов тантанали вазиятда рўйхатга олиш гувоҳномаларини топширди.

(ЎзТАГ).

Жамоатчиликка ҳавола

МУСТАҚИЛЛИК ФОНДИ ЗАРУР

Биз мустақилликни эълон қилдик, аммо ҳали тўлиқ мустақил бўлолганимизча йўқ. Ура-ура билан иш битмайди. Қирқ йилдан буён меҳнат қиламан. Мамлакатнинг асосий оғирлиги менинг авлодим зиммасига тушган, десам хато қилмайман. Илк бор далага чиққанимда бўйим омочга етмаган. Чунки, уруш тугамаган, барча иш чоллар, аёллар ва болалар зиммасида эди. Қисқаси, ҳозир турғунлик деб аталаётган даврнинг роҳатини ҳам, азобини ҳам тортганлардаnман. Менда бир таклиф бор: кўпни кўрган оқсоқолларда ҳам шундай фикр бор. Мустақиллик фонди зарур. Мабодоки, фикрим кўпчиликка маъқул келиб, шундай фонд тузилса, ният қилиб қўйдим, эҳтиёжимдан ортиқча (аслида қимматчилик даврида ортиқча нарсанинг ўзи йўқ бўлса-да) 50000 сўм пулимни мана шу мустақиллик йўлида сарфламоқчиман. Жойи келганда шуни айтишим лозимки, бу пулни мен ҳаром йўл билан топган эмасман. Оиламизда беш киши ишлайди. Ҳар йили давлатга 5-6 тонналаб гўшт етиштириб берганман. Биз азалдан чорвадормиз. Ўз вақтида текширувчилар ҳам бўлган. Аммо, ҳақиқат битта — яхши яшаш учун фақат меҳнат қилишмас, ақлни ҳам пеш қилиш зарур экан. Ҳамма гап узоқни кўзлаб ишлашда, бирликда...

Бу таклифни менга ўхшаган одамларнинг кўплиги учун айтаяпманки, жумҳуриятимиз раҳбарлари инобатга оларлар деб ўйлайман.

Бекназар САНОЕВ,
Советобод ноҳияси, «Ўзбекистон» жамоа хўжалиги.

ЛОЙИҲА

Ўзбекистон Республикасининг ҚОНУНИ

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИ САЙЛОВИ ТЎҒРИСИДА

I. БОБ. УМУМИЙ ҚОИДАЛАР

1-модда. **Ўзбекистон Республикаси Президенти сайлови**

Ўзбекистон Республикаси Президенти сайловини Ўзбекистон Республикаси фуқаролари умумий, тенг ва тўғридан-тўғри сайлов ҳуқуқи асосида яширин овоз бериш йўли билан амалга оширадилар.

Ўзбекистон Республикаси Президенти қилиб ёши 35 дан кам бўлмаган ва 65 дан ортиқ бўлмаган, ушбу Қонунга мувофиқ сайланиш ҳуқуқига эга бўлган Ўзбекистон Республикаси фуқаросигина сайланиши мумкин.

Ўзбекистон Республикаси Президенти 5 йил муддатга сайланади.

Бир фуқаронинг ўзи икки муддатдан ортиқ Ўзбекистон Республикасининг Президенти бўлиши мумкин эмас. Ўзбекистон Республикасининг Президенти халқ депутати бўлиши мумкин эмас.

2-модда. **Фуқароларнинг сайлов ҳуқуқи**

Ўзбекистон Республикасининг 18 ёшга тўлган фуқаролари Ўзбекистон Республикаси Президенти сайловида қатнашиш ҳуқуқига эга.

Ижтимоий келиб чиқиши, ижтимоий ва мулкий аҳволига, ирқий ёки миллий мансублигига, жинси, маълумоти, тили, динга муносабатига, машғулот тури ва хусусиятига қараб Ўзбекистон Республикаси фуқароларининг сайлов ҳуқуқини бирон-бир тарзда бевосита ёки билвосита чеклаш тақиқланади.

Суд томонидан муомалага лаёқатсиз деб топилган руҳий бемор фуқаролар, озодликдан маҳрум этиш жойларида сақланаётган, шунингдек суд қарори билан мажбурий даволаш жойларига юборилган шахслар сайловда қатнашмайдилар.

3-модда. **Ўзбекистон Республикаси Президенти сайловини ўтказиш принциплари**

Ўзбекистон Республикаси Президенти сайлови марказий сайлов комиссияси вилоятлар, Тошкент шаҳри ва Қорақалпоғистон Республикаси чегаралари доирасида ташкил этадиган сайлов округлари бўйича ўтказилади.

Ўзбекистон Республикасининг фуқаролари Ўзбекистон Республикаси Президентини сайлаш бўйича сайловолди кампаниясида ва овоз беришда ихтиёрий равишда қатнашадилар.

Ўзбекистон Республикаси Президенти сайлови бўйича овоз бериш яширин бўлиб, фуқаролар томонидан бевосита амалга оширилади. Фуқароларнинг хоҳиш-ирода билдиришлари устидан назорат этилишига йўл қўйилмайди.

Ўзбекистон Республикасининг ҳар бир фуқароси битта овозга эга.

4-модда. **Ўзбекистон Республикаси Президентлигига номзодлар кўрсатиш ҳуқуқи**

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши, қонунда белгиланган тартибда рўйхатдан ўтган сиёсий партиялар, шунингдек меҳнат жамоалари, турар жойлардаги фуқаролар ҳамда ҳарбий қисмлардаги ҳарбий хизматчилар йиғилишлари, башарти улар кўрсатаётган номзодни Ўзбекистон Республикасининг сайлов ҳуқуқига эга бўлган камида 100 минг фуқароси қўллаб-қувватласа, Ўзбекистон Республикаси Президентлигига номзодлар кўрсатиш ҳуқуқига эгадир.

5-модда. **Сайлов комиссияларининг сайловни ўтказиши**

Ўзбекистон Республикаси Президенти сайловини ўтказишни Қонунда белгиланган тартибда рўйхатдан ўтган сиёсий партияларнинг, жамоат ташкилотларининг вакилларидан, меҳнат жамоалари ҳамда олий ўқув юртлари ўқитувчилари ва хизматчиларининг талабалар билан биргаликда ўтказиладиган йиғилишларининг вакилларидан, шунингдек турар жойлардаги сайловчилар, ҳарбий қисмлардаги ҳарбий хизматчилар намояндаларидан ташкил этиладиган сайлов комиссиялари таъминлайди.

6-модда. **Ўзбекистон Республикаси Президенти сайловига тайёргарлик ва уни ўтказишда ошкоралик**

Ўзбекистон Республикаси Президенти сайловини ташкил этиш ва уни ўтказишда қатнашаётган сиёсий партиялар, давлат ва жамоат идоралари ўз фаолиятларини очиқ ва ошкора олиб борадилар.

Сиёсий партияларга, касаба уюшмаларига, бошқа жамоат бирлашмалари ва оммавий ҳаракатларга, меҳнат жамоалари ва фуқароларга Ўзбекистон Республикаси Президентлигига ҳар қандай номзодни ёқлаб ёки унга қарши ташвиқот юргизиш ҳуқуқи кафолатланади. Бунда Президентликка номзоднинг шани ва қадр-қимматини ерга урадиган маълумотларни ёзма ёки оғзаки тарзда тарқатишга йўл қўйилмайди.

Овоз бериш куни ташвиқот олиб бориш тақиқланади.

Ўзбекистон Республикаси Президенти сайловига тайёргарлик ва уни ўтказиш бўйича тегишли идораларнинг ҳамма қарорлари қабул этилган вақтдан бошлаб етти кун мобайнида эълон қилиниши, радио ва телевидение орқали ўқиб эшиттирилиши керак.

Сайлов комиссиялари аҳолини ўз таркиблари тўғрисида, сайлов участкалари қаерга жойлашгани ва қачон ишлаши ҳақида ҳамда сайловчиларнинг рўйхатидан ўз вақтида хабардор этади.

Сайлов комиссияларининг мажлисларида, сайлов участкаларида овоз бериш вақтида, овозларни ҳисоблаб чиқиш, шунингдек овоз бериш натижаларини аниқлаш чоғида халқ депутатлари, Қонунда белгиланган тартибда рўйхатга олинган сиёсий, касаба ва бошқа хил жамоат бирлашмаларининг, оммавий ҳаракатларнинг, шунингдек меҳнат жамоаларининг, турар жойлардаги фуқаролар йиғилишларининг, оммавий ахборот воситаларининг вакиллари ҳозир бўлишга ҳақлидирлар. Вакиллар уларни йўллаган ташкилотлар йиғилиши баёнида тасдиқланган кўчирма ёки уларнинг ваколатларини тасдиқловчи бошқа ҳужжатга эга бўлишлари лозим. Сайлов комиссияларини айтиб ўтилган вакиллар ҳозир бўлиши кўзда тутилаётгани тўғрисида олдиндан хабардор этиб қўйиш талаб қилинмайди. Сайлов комиссияларининг фаолиятига аралашишга йўл қўйилмайди.

7-модда. **Ўзбекистон Республикаси Президенти сайловига тайёргарлик кўриш ва уни ўтказишнинг моддий таъминоти**

Ўзбекистон Республикаси Президенти сайловига тайёргарлик кўриш ва уни ўтказиш билан боғлиқ харажатлар Ўзбекистон Республикасининг давлат маблағлари ҳисобидан қопланади. Ўзбекистон Республикаси корхоналари, муассасалари ва ташкилотларининг, жамоат бирлашмалари ва айрим фуқароларнинг ана шу мақсад учун ихтиёрий равишда берган маблағларини Ўзбекистон Республикаси Президенти сайловини ўтказувчи Марказий сайлов комиссияси қабул қилиб олади ва Ўзбекистон Республикаси Президентлигига номзодлар ўртасида уларнинг сайлов кампаниясига тенг миқдорда тақсимлаш учун республика бюджетига топширади.

Давлат идоралари, корхоналар, муассасалар, ташкилотлар ҳамда уларнинг бирлашмалари сайловга тайёргарлик кўриш ва уни ўтказиш учун зарур бино ва ускуналарни сайлов комиссиялари ихтиёрига бепул бериб қўядилар. Сайлов комиссиялари иш олиб бориши учун давлат ихтиёрида бўлмаган корхоналар ва ташкилотларнинг бинолари ва ускуналари ижарага олинганида ижара ҳақи республика бюджети маблағлари ҳисобидан тўланади.

Номзодлар кўрсатиш ҳамда уларнинг сайловолди ташвиқот кампаниясини ўтказиш билан боғлиқ сарф-харажатлар республика бюджети маблағлари ҳисобидан қопланади.

Ажнабий ташкилотлар ва хусусий шахсларнинг, шунингдек бошқа республикалар ва улар фуқароларининг Ўзбекистон Республикаси Президентлигига номзодлар олиб бораётган сайлов кампаниясини пул билан таъминлаш ва бошқа йўсинда моддий мадад беришда бирон-бир тарзда бевосита ёки билвосита иштирок этиши тақиқланади.

8-модда. **Ўзбекистон Республикаси Президенти сайлови тўғрисидаги Қонунларни бузганлик учун жавобгарлик**

Ўзбекистон Республикаси фуқаросининг Ўзбекистон Республикаси Президентини сайлаш ва Президентликка сайланиш ҳуқуқини эркин равишда амалга оширишига, сайловолди ташвиқоти олиб боришга зўрлик, алдов, таҳдид этиш ва бошқа йўсинда тўсқинлик қилган шахслар, шунингдек сайлов ҳужжатларини сохталаштирган, овозларни атайин нотўғри ҳисоблаган, овоз бериш яширинлигини бузган ёки ушбу Қонун бошқа йўсинда бузилишига йўл қўйган сайлов комиссияларининг аъзолари, давлат ва жамоат идораларининг мансабдор шахслари қонунда белгилаб қўйилган йўсинда жавобгар бўладилар. Номзодларнинг шани ва қадр-қимматига доғ туширадиган сохта маълумотларни эълон қилган ёки бошқа йўсинда тарқатган, сайлов комиссиялари аъзоларига нисбатан ҳақоратомуз муносабатга йўл қўйган шахслар ҳам жавобгарликка тортиладилар.

II. БОБ. ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИ САЙЛОВИНИ ТАЙИНЛАШ ТАРТИБИ ВА САЙЛОВ КОМИССИЯЛАРИНИ ТУЗИШ

9-модда. **Ўзбекистон Республикаси Президенти сайловини тайинлаш**

Ўзбекистон Республикаси Президенти сайловини Ўзбекистон Республикасининг Олий Кенгаши ёки унинг раёсати сайловдан камида 60 кун олдин тайинлайди. Сайлов ўтказиладиган кун тўғрисидаги хабар матбуотда эълон қилинади.

Ўзбекистон Республикаси Президенти сайловини ташкил этиш ва таъминлашга доир қарорни Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг Раёсати қабул қилади.

10-модда. **Сайлов округлари тузиш.**

Ўзбекистон Республикаси Президенти сайлови бўйича сайлов округларини Марказий сайлов комиссияси вилоятлар, Тошкент шаҳри ва Қорақалпоғистон Республикаси чегаралари доирасида тузади.

Сайлов округларининг чегаралари, сайловчиларнинг сони ҳамда округ сайлов комиссияси қаерда жойлашгани кўрсатилган сайлов округлари рўйхатларини Марказий сайлов комиссияси Ўзбекистон Республикаси Президенти сайлови тайинлангани дан кейин кечи билан 10 кун ўтгач эълон қилади.

11-модда. **Сайлов участкалари тузиш.**

Ўзбекистон Республикаси Президенти сайлови чоғида овоз беришни ўтказиш ва овозларни ҳисоблаб чиқиш учун ноҳиялар, шаҳарлар, шаҳарлардаги ноҳиялар ҳудуди сайлов участкаларига бўлинади. Сайлов участкалари шунингдек ҳарбий қисмларда ҳам тузилади.

Санаторийларда ва дам олиш уйларида, касалхоналар ва бошқа доимий ишлайдиган даволаш муассасаларида, олис ва бориш қийин ноҳиялардаги . фуқаролар яшаб турган жойларда сайлов участкалари ташкил этилиши мумкин.

12-модда. **Сайлов участкалари ташкил этиш тартиби ва нормаси**

Сайлов участкаларини халқ депутатлари ноҳия, шаҳар (ноҳияга бўйсунадиган шаҳарлардан ташқари), шаҳарлардаги ноҳия Советлари ёки уларнинг Раёсатлари ҳар бир участкага 20—3000 сайловчи нормасида ташкил этади. Ҳарбий қисмларда сайлов участкаларини халқ депутатлари маҳаллий Советлари ёки уларнинг Раёсатлари қисмлар ва қўшин бирлашмалари командирларининг тақдимига кўра ташкил этадилар.

Сайлов участкалари сайлов белгилангандан кейин ўн бешинчи кундан кечиктирмай ташкил этилади. Ҳарбий қисмларда, шунингдек олис ва бориш қийин жойларда сайлов участкалари худди шу муддатда ташкил этилади, истисно тариқасида сайловга камида беш кун қолганда ташкил этилади.

Тегишли халқ депутатлари Совети ёки унинг Раёсати ҳар бир сайлов участкасига овоз беришни ташкил этиш учун бино ажратади.

Тегишли халқ депутатлари маҳаллий Совети ёки унинг Раёсати ҳар бир сайлов участкасининг чегараси тўғрисида участка сайлов комиссияси ва овоз бериш учун ажратилган бино қаерда жойлашганлигини кўрсатиб сайловчиларни хабардор этишни йўлга қўяди.

13-модда. **Ўзбекистон республикаси Президенти сайловини ўтказувчи сайлов комиссиялари**

Ўзбекистон Республикаси Президенти сайловини ташкил этиш ва уни ўтказиш учун қуйидаги сайлов комиссиялари тузилади:

— Ўзбекистон Республикаси Президенти сайловини ўтказувчи Марказий сайлов комиссияси;

— Ўзбекистон Республикаси Президенти сайловини ўтказувчи округ сайлов комиссиялари;

— Ўзбекистон Республикаси Президенти сайловини ўтказувчи участка сайлов комиссиялари.

14-модда. **Ўзбекистон Республикаси Президенти сайловини ўтказувчи марказий сайлов комиссиясини тузиш**

Ўзбекистон Республикаси Президенти сайловини ўтказувчи Марказий сайлов комиссияси раис, раис ўринбосари, котиб ва камида 16 аъзодан иборат таркибда тузилади.

Раис билан комиссиянинг 4 аъзосини Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг Раёсати сайлов белгиланган куни сиёсий партияларнинг раҳбарлари билан келишиб туриб тасдиқлайди. Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг Раёсати сайлов белгиланганидан кейин икки кунлик муддат ичида комиссиянинг таркибини Қорақалпоғистон Республикасининг икки вакили билан ҳамда тегишли халқ депутатлари Советларининг ёки улар Раёсатларининг таклифига мувофиқ вилоятлар ва Тошкент шаҳридан биттадан вакил билан тўлдиради.

Марказий сайлов комиссияси Ўзбекистон Республикасининг расмий матбуот органларида ўзининг таркиби ҳақидаги маълумотларни, комиссиянинг адреси ва телефон номерларини дарҳол эълон қилади.

Комиссия раисининг ўринбосари ва котиби комиссиянинг биринчи мажлисида сайланади. Раис, раис ўринбосари, котиб ва комиссия аъзоларини уларнинг ўз аризаларига ёки Марказий сайлов комиссиясининг тақдимномасига кўра Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг Раёсати бошқа ишлардан озод этиб қўйиши мумкин.

Комиссия таркибига янги вакил ушбу қонунда белгилаб қўйилган тартибда тасдиқланади.

Марказий сайлов комиссиясининг ваколат муддати Ўзбекистон Республикаси Президентининг галдаги сайлови белгиланган куни тугайди.

15-модда. **Ўзбекистон Республикаси Президенти сайловини ўтказувчи марказий сайлов комиссиясининг ваколатлари**

Марказий сайлов комиссияси тўла таркибда тузилгунга қадар унинг мажлисларида комиссиянинг мажлис бўладиган кундаги мавжуд таркибининг камида учдан икки қисми ҳозир бўлса мажлис ваколатли ҳисобланади.

Марказий сайлов комиссияси Ўзбекистон Республикаси Президенти сайловини ўтказишни ташкил этар экан:

1) республиканинг бутун ҳудудида ушбу Қонун ижроси устидан назоратни амалга оширади ва унинг бир хилда қўлланилишини таъминлайди; зарур ҳолларда ушбу Қонунни шарҳлаш тўғрисидаги тақдимнома билан Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши Раёсатига киради;

2) сайлов комиссиялари фаолиятини йўлга солиб туради; Ўзбекистон Республикаси Президенти сайловини ўтказувчи округ сайлов комиссияларининг қарорлари ушбу Қонунга зид бўлган тақдирда бу қарорларни бекор қилади; сайлов комиссиялари таркибига ўзгартишлар киритиш тартибини белгилаб беради;

3) сайлов округларини тузади: уларга ном ва тартиб рақами беради;

4) Ўзбекистон Республикаси чегараларидан ташқарида ташкил этилувчи сайлов участкаларини сайлов округига бириктириш масалаларини ҳал этади;

5) Ўзбекистон Республикаси Президентлигига номзодларнинг сайлов кампаниясида қатнашуви учун тенг шароитларни таъминлайди;

6) оммавий ахборот воситаларининг сайлов кампаниясида қатнашуви ва улардан ушбу Қонунга мувофиқ фойдаланиш тартибини белгилаб беради;

7) пул маблағларини сайлов комиссиялари бўйича тақсимлайди; сайлов комиссияларини бино, транспорт, алоқа билан таъминлаш ишини назорат қилади ва сайловнинг моддий-техника таъминотига доир бошқа масалаларни кўриб чиқади;

8) Ўзбекистон Республикаси Президенти сайлови бўйича сайлов бюллетенларининг, сайловчилар рўйхатларининг, сайловолди йиғилишлари ҳамда сайлов комиссиялари мажлислари баёнларининг, сайловга оид бошқа ҳужжатларнинг кўринишларини, сайлов қутилари ва сайлов комиссиялари муҳрларининг намуналарини, сайлов ҳужжатларини сақлаш тартибини белгилаб беради;

9) сайловга тайёргарлик кўриш ва уни ўтказиш билан боғлиқ масалалар юзасидан сиёсий партиялар, Ўзбекистон Республикаси вазирликлари, давлат қўмиталари ва идораларининг, халқ депутатлари маҳаллий Советларининг, бошқа давлат ва жамоат идораларининг ахборотини тинглайди;

10) Ўзбекистон Республикаси Президентлигига номзодларни рўйхатга олади, умуман республика бўйича сайлов якунларини чиқаради, сайлов якунлари тўғрисидаги ахборотларни матбуотда эълон қилади;

11) сайлов комиссияларининг қарорлари ва иши устидан ариза ҳамда шикоятларни қараб чиқади ва улар юзасидан узил-кесил қарорлар чиқаради;

12) Ўзбекистон Республикаси Президенти сайлови тўғрисидаги қонун жиноий жавобгарликка тортиладиган тарзда бузилганлиги ҳақидаги материалларни прокуратура идораларига оширади;

13) ушбу Қонун ва Ўзбекистон Республикасининг бошқа қонунларига мувофиқ ўзга ваколатларни амалга оширади.

16-модда. **Ўзбекистон Республикаси Президенти сайлови бўйича округ сайлов комиссияларини тузиш**

Округ сайлов комиссияси Ўзбекистон Республикаси Президенти сайловини ўтказувчи Марказий сайлов комиссияси томонидан Қорақалпоғистон Республикаси Олий Кенгаши Раёсати, халқ депутатлари вилоят ва Тошкент шаҳар Советлари ёки уларнинг Раёсатлари ҳамда қонунда белгиланган тартибда рўйхатдан ўтказилган жамоат бирлашмаларининг тақдимномасига биноан сайлов белгиланганидан кейин узоғи билан ўн бешинчи куни комиссия раиси, комиссия раисининг ўринбосари, комиссия котиби ва 6—10 нафар комиссия аъзоси таркибида сайланади.

17-модда. **Ўзбекистон Республикаси Президенти сайловини ўтказувчи округ сайлов комиссияларининг ваколатлари**

Округ сайлов комиссияси:

1) бутун округ ҳудудида ушбу Қонуннинг бажарилишини назорат қилади ва унинг бир хилда татбиқ этилишини таъминлайди;

2) участка сайлов комиссияларининг фаолиятини йўналтириб туради;

3) Ўзбекистон Республикаси Президентлигига номзодларнинг сайлов кампаниясида қатнашишлари учун тенг шарт-шароитларни таъминлайди;

4) сайловга тайёргарлик ва уни ўтказиш билан боғлиқ масалалар юзасидан сайлов округи ҳудудида жойлашган сиёсий партиялар вакилларининг, корхоналар, муассасалар ва ташкилотлар раҳбарларининг ахборотларини тинглайди;

5) сайловчиларнинг рўйхати тузилишини ва уларнинг ҳамма танишиши учун тақдим этилишини кузатиб туради;

6) пул маблағларини участка сайлов комиссиялари бўйича тақсимлайди, сайлов комиссиялари бинолар, транспорт ва алоқа воситалари билан таъминланишини назорат қилади ҳамда сайловларни моддий-техника жиҳатидан таъминлашга доир бошқа масалаларни қараб чиқади;

7) округ бўйича сайлов якунларини чиқаради ва маълумотларни Марказий сайлов комиссиясига тақдим этади;

8) участка сайлов комиссияларининг қарорлари ва хатти-ҳаракатлари устидан тушган ариза ва шикоятларни муҳокама қилиб, улар юзасидан қарор чиқаради;

9) ушбу Қонунга мувофиқ бошқа ваколатларни амалга оширади.

18-модда. **Участка сайлов комиссияларини тузиш**

Участка сайлов комиссияси сайловдан камида 30 кун олдин 5—19 аъзодан, шу жумладан комиссия раиси, комиссия раисининг ўринбосари ва комиссия котибидан иборат таркибда ташкил этилади.

Зарур ҳолларда участка сайлов комиссиясининг таркиби кўпайтирилиши ёки камайтирилиши мумкин.

Участка сайлов комиссияларига вакиллар рўйхатдан ўтказилган сиёсий ташкилотлар ва жамоат ташкилотларининг ноҳия, шаҳар идоралари, меҳнат жамоалари ёки уларнинг кенгашлари томонидан, олий ўқув юртлари ўқитувчилари ва хизматчилари жамоаларининг студентлар билан биргаликдаги йиғилишларида, сайловчиларнинг истиқомат жойларидаги ҳамда ҳарбий хизматчиларнинг ҳарбий қисмлардаги йиғилишларида кўрсатилади.

Участка сайлов комиссиялари халқ депутатлари ноҳия, шаҳар (ноҳияга бўйсунувчи шаҳарлардан ташқари), шаҳарлардаги ноҳия Советлари томонидан тасдиқланади.

19-модда. **Участка сайлов комиссиясининг ваколатлари**

Участка сайлов комиссияси:

1) участка бўйича сайловчиларнинг рўйхатларини тузади;

2) сайловчиларни сайловчилар рўйхати билан таништиради, рўйхатдаги чалкашлик, хатолар ҳақидаги аризаларни қабул қилади ва кўриб чиқади ҳамда тегишли ўзгартишлар киритиш масаласини ҳал қилади;

3) сайлов куни ўз яшаш жойида бўлиш ва овоз беришда қатнашиш имконияти бўлмаган сайловчилардан сайлов конвертларини қабул қилади;

4) сайлов ўтказиладиган кун ва овоз бериладиган жой ҳақида аҳолини хабардор қилади;

5) овоз бериладиган бинолар ва сайлов қутилари тайёрлаб қўйилишини таъминлайди;

6) сайлов куни сайлов участкасида овоз берилишини ташкил этади;

7) сайлов участкасида берилган овозларни ҳисоблаб чиқади;

8) сайловга тайёргарлик кўриш ва овоз беришни уюштириш масалаларига доир ариза ва шикоятларни кўриб чиқиб, улар юзасидан қарорлар қабул қилади;

9) ушбу Қонунга мувофиқ бошқа ваколатларни амалга оширади.

20-модда. **Сайлов комиссияларининг ишини ташкил этиш**

Сайлов комиссиясининг мажлисларида комиссия таркибининг камида учдан икки қисми иштирок этган тақдирда улар қонуний ҳисобланади. Комиссиянинг қарорлари очиқ овоз бериш орқали ҳозир бўлганларнинг кўпчилик овози билан қабул этилади. Комиссия қарорига қўшилмаган комиссия аъзолари ўзларининг алоҳида фикрларини айтишга ҳақлидирлар, бу фикрлар ёзма тарзда мажлис баёнига илова қилинади.

Сайлов комиссияларининг ўз ваколатлари доирасида қабул этган қарорлари барча давлат ва жамоат идоралари, корхоналар, муассасалар ва ташкилотларнинг ижро этиши учун мажбурийдир.

Сайлов комиссиясининг қарори ва ишидан норози бўлиб юқори сайлов комиссиясига, ушбу Қонунда кўзда тутилган ҳолларда эса судга ариза бериш мумкин.

Сайлов комиссиясининг аъзоси комиссиянинг қарорига мувофиқ сайлов ўтказишга ажратилган маблағ ҳисобидан ўртача иш ҳақи сақлаб қолинган ҳолда сайловга тайёргарлик кўриш ва уни ўтказиш даврида ишлаб чиқариш ёки хизмат вазифаларини бажаришдан озод этилиши мумкин.

Участка сайлов комиссиялари ўз фаолиятини Ўзбекистон Республикаси Президенти сайловининг якунлари чиқарилганидан сўнг тўхтатади.

21-модда. **Сайлов комиссияларининг ўз ваколатларини амалга оширишларида кўмаклашиш**

Давлат ва жамоат идоралари, сиёсий партиялар идоралари, корхоналар, муассасалар, ташкилотлар, мансабдор шахслар сайлов комиссияларининг ўз ваколатларини амалга оширишларига кўмаклашишга, уларнинг иши учун зарур маълумот ва материалларни тақдим этишга мажбурдирлар.

Сайлов комиссияси сайловга тайёргарлик кўриш ва уни ўтказиш билан боғлиқ масалалар юзасидан давлат ва жамоат идораларига, сиёсий партияларнинг идораларига, корхоналар, муассасалар, ташкилотларга, мансабдор шахсларга мурожаат этиш ҳуқуқига эгадир, улар эса ўртага қўйилган масалани кўриб чиқиб, уч кунлик муддатдан кечиктирмай сайлов комиссиясига жавоб қайтаришга мажбурдирлар.

22-модда. **Фуқароларни сайловчилар рўйхатига киритиш тартиби**

Сайлов кунига қадар ёки сайлов куни 18 ёшга тўлган, рўйхат тузилаётган вақтда муайян сайлов участкаси ҳудудида доимий истиқомат қилган Ўзбекистон Республикасининг барча фуқаролари сайловчилар рўйхатига киритиладилар.

Сайловчи бошқа сайлов участкасида сайловчилар рўйхатига киритилиши мумкин эмас.

23-модда. **Сайловчиларнинг рўйхати ва уни тузиш тартиби**

Сайловчилар рўйхатини ҳар бир сайлов участкасида участка сайлов комиссияси тузади ҳамда унинг раиси ва котиби томонидан имзоланади. Участка сайлов комиссияси жамоатчилик вакилларини рўйхат тузиш ишида қатнашишга жалб этиши мумкин.

Халқ депутатлари Советлари сайловчилар ҳисобга олинишини таъминлайдилар ва участка сайлов комиссияларига тегишли худудда яшайдиган сайловчилар тўғрисида сайловчиларнинг рўйхатини тузиш учун зарур маълумотларни берадилар.

Ҳарбий қисмлардаги ҳарбий хизматчи-сайловчиларнинг шунингдек ҳарбий хизматчиларнинг ҳарбий қисмлар жойлашган ноҳияларда яшовчи оила аъзолари ва бошқа сайловчилар рўйхатлари ҳарбий қисмларнинг командирлари тақдим этадиган маълумотлар асосида тузилади. Ҳарбий қисмлардан ташқарида яшовчи ҳарбий хизматчилар истиқомат жойидаги сайловчиларнинг рўйхатига умумий асосларда киритилади.

Санаторий ва дам олиш уйларида, касалхоналарда ва бошқа доимий ишлайдиган даволаш муассасаларида тузилган сайлов участкалари бўйича сайловчиларнинг рўйхатлари мазкур муассасаларнинг раҳбарлари томонидан тақдим этиладиган маълумотлар асосида тузилади.

Сайловчилар рўйхатида сайловчиларнинг фамилиялари овоз беришни уюштириш учун қулай тартибда кўрсатилади.

24-модда. **Фуқароларни сайловчилар рўйхатлари билан таништириш ва сайловчилар рўйхатидаги чалкашлик, хатолар хусусида шикоят қилиш ҳуқуқи**

Сайловчиларнинг рўйхатлари сайловдан ўн беш кун олдин, санаторий ва дам олиш уйларида, касалхоналар ва бошқа доимий ишлайдиган даволаш муассасаларида, олис ва бориш қийин бўлган жойларда тузилган сайлов участкаларида эса сайловдан икки кун олдин ҳамманинг танишиб чиқиши учун тақдим этилади. Участка сайлов комиссияси рўйхат билан қаерда ва қачон танишиш мумкинлиги ҳақида сайловчиларга хабар беради.

Фуқароларга участка сайлов комиссиясининг биносида сайловчилар рўйхати билан танишиш ва унинг тўғри тузилганлигини текшириш имкони таъминланади.

Ҳар бир фуқарога рўйхатга киритилмаганлик, нотўғри киритилганлик ёки рўйхатдан чиқарилганлик юзасидан, шунингдек рўйхатда сайловчи тўғрисидаги маълумотларни кўрсатишда ноаниқликка йўл қўйилганлик хусусида шикоят қилиш ҳуқуқи берилади. Рўйхатдаги чалкашлик, хатолар ҳақидаги ариза участка сайлов комиссияси томонидан кўриб чиқилади, аризани участка сайлов комиссияси кечи билан, икки кунлик муддат ичида сайлов арафасида ва сайлов куни эса дарҳол кўриб чиқиб, рўйхатга зарур тузатишлар киритиши ёки аризачига унинг аризаси инобатга олинмаганлиги тўғрисидаги далил-исботли қарорнинг бир нусхасини бериши шарт. Бу қарор устидан ноҳия (шаҳар) халқ судига сайловдан кечи билан уч кун олдин шикоят қилиниши мумкин, ноҳия (шаҳар) халқ суди шикоятни икки кунлик муддат ичида кўриб чиқишга мажбур. Ноҳия (шаҳар) халқ судининг қарори қатъийдир. Участка сайлов комиссияси суднинг қарорига мувофиқ сайловчиларнинг рўйхатига дарҳол тузатиш киритади.

III. БОБ. ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТЛИГИГА НОМЗОДЛАР КЎРСАТИШ, УЛАРНИ РЎЙХАТГА ОЛИШ ВА САЙЛОВ БЮЛЛЕТЕНЛАРИ

25-модда. **Ўзбекистон Республикаси Президентлигига номзодлар кўрсатиш**

Ўзбекистон Республикасининг Президентлигига номзодлар Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши, Қонунда белгиланган тартибда рўйхатга олинган сиёсий партиялар томонидан кўрсатилади.

Корхоналар, муассасалар ва ташкилотларнинг меҳнат жамоалари, ўрта махсус ва олий ўқув юртларининг жамоалари. фуқароларнинг турар жойлардаги ва ҳарбий хизматчиларнинг ҳарбий қисмлардаги мажлислари, башарти, Ўзбекистон Республикасининг сайлов ҳуқуқидан фойдаланувчи камида 100 минг фуқароси кўрсатилаётган номзодни қўллаб-қувватлаган тақдирда, Ўзбекистон Республикаси Президентлигига бевосита номзод кўрсатишлари мумкин. Кўрсатилаётган номзодни қўллаб-қувватлаш бўйича фуқароларнинг имзосини тўплаш Ўзбекистон Республикаси Президенти сайловини ўтказувчи Марказий сайлов комиссияси белгилаган тартиб ва муддатларда ўтказилади.

Ўзбекистон Республикаси Президентлигига номзодлар Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг сессияларида, сиёсий партияларнинг съездлари ва конференцияларида кўрсатилади.

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши, ҳар бир сиёсий партия, меҳнат жамоаси, шунингдек фуқароларнинг турар жойлардаги ёки ҳарбий хизматчиларнинг ҳарбий қисмлардаги мажлислари Ўзбекистон Республикаси Президентлигига фақатгина битта номзод кўрсатишлари мумкин. Ўзбекистон Республикаси Президентлигига номзод кўрсатиш ушбу қоида бузилган ҳолда ўтказилса, ҳақиқий эмас деб топилади.

Ўзбекистон Республикаси Президентлигига номзодлар кўрсатиш сайловга 25 кун қолганга қадар амалга оширилади.

Ўзбекистон Республикаси Президентлиги лавозимига номзод кўрсатиш тўғрисида қарор қабул қилиниб, бу қарор Марказий сайлов комиссиясига уч кундан кечиктирмай жўнатилади. Қабул қилинган қарор хусусида номзодга икки кунлик муддатдан кечиктирмай хабар қилинади.

26-модда. **Ўзбекистон Республикаси Президентлигига номзодлар ва уларнинг ишончли вакилларини рўйхатга олиш**

Ўзбекистон Республикаси Президентлигига кўрсатилган номзодлар ва уларнинг ишончли вакилларини рўйхатга олиш Ўзбекистон Республикаси Президенти сайловини ўтказувчи Марказий сайлов комиссияси томонидан номзод кўрсатилганлиги тўғрисидаги ҳужжатлар ва номзоднинг сайланиш учун ўз номзоди қўйилишига ёзма розилиги келиб тушган кундан бошлаб уч кун ичида амалга оширилади, бироқ рўйхатга олиш сайловга 25 кун қолгунга қадар амалга оширилиши керак.

Ўзбекистон Республикаси Президентлигига номзодларни рўйхатга олиш тўғрисидаги қарор:

— сиёсий партия, жамоат бирлашмаси идораси мажлисининг (съезди, конференцияси ёки пленумининг), меҳнат жамоаси мажлисининг, ҳарбий қисмлар ҳарбий хизматчилари мажлисининг ушбу Қонун талабларига мувофиқ расмийлаштирилган ёзма баёнлари;

— ушбу Қонунда кўрсатиб ўтилган ҳолларда Ўзбекистон Республикаси Президентлигига номзодни қўллаб қувватлаган фуқароларнинг имзоларини тўплаш натижалари тўғрисидаги халқ депутатлари тегишли маҳаллий Советлари раҳбарлари томонидан тасдиқланган протоколлар Марказий сайлов комиссияси танлаб текшириб кўриш натижасига асосланиб, бу протоколларни тасдиқлайди;

— Ўзбекистон Республикаси Президентлигига номзоднинг таржимаи ҳолига доир маълумотлар;

— Ўзбекистон Республикаси Президентлигига номзоднинг ўз номзоди кўрсатилишига розилик берганлиги тўғрисидаги аризасидан иборат ҳужжатлар мавжуд бўлган тақдирдагина қабул қилинади.

Ўзбекистон Президентлигига номзод, шунингдек номзодларнинг ишончли вакиллари Ўзбекистон Республикаси Президенти сайловини ўтказувчи сайлов комиссияларнинг бирортасига ҳам аъзо бўлишлари мумкин эмас. Башарти, сайлов комиссиялари аъзоларидан бири Ўзбекистон Республикаси Президентлигига номзод қилиб ёхуд номзоднинг ишончли вакили этиб кўрсатилган бўлса, у номзод ёки ишончли вакил сифатида рўйхатга олинган вақтдан бошлаб комиссия аъзоси вазифасидан озод қилинган ҳисобланади.

Марказий сайлов комиссияси рўйхатга олингандан кейин икки кун ичида Ўзбекистон Республикаси Президентлигига номзодларга тегишли гувоҳномалар беради.

Марказий сайлов комиссияси Ўзбекистон Республикаси Президентлигига номзодни рўйхатга олишни рад этса, ана шу номзодни кўрсатган сиёсий партиялар ва жамоалар рад этиш устидан Ўзбекистон Республикаси Олий судига шикоят қилишлари мумкин, Олий суд шикоятни бир ҳафталик муддат ичида қараб чиқади. Ўзбекистон Республикаси Олий судининг қарори қатъий ҳисобланади.

27-модда. **Номзод кўрсатиш тўғрисидаги қарорни бекор қилиш. Номзоднинг ўз номзодини қайтариб олиши**

Ўзбекистон Республикасининг Олий Кенгаши, шунингдек Ўзбекистон Республикаси Президенти лавозимига номзод кўрсатган сиёсий партиялар ва меҳнат жамоалари сайловга қадар исталган вақтда номзод кўрсатиш тўғрисидаги ўз қарорларини бекор қилиш ҳуқуқига эгалар. Бу масалага доир қарор номзод кўрсатиш учун мўлжалланган тартибда қабул қилинади.

Ўзбекистон Республикаси Президенти лавозимига номзод сайловга қадар исталган вақтда Марказий сайлов комиссиясига ариза билан мурожаат қилиш орқали ўз номзодини қайтариб олиши мумкин.

28-модда. **Сайлов бюллетени**

Ўзбекистон Республикаси Президенти сайлови бўйича сайлов бюллетенининг шакли ва матнини Марказий сайлов комиссияси тасдиқлайди.

(Давоми учинчи бетда).

ЛОЙИҲА

Ўзбекистон Республикасининг ҚОНУНИ

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИ САЙЛОВИ ТЎҒРИСИДА

(Давоми. Боши иккинчи бетда).

Сайлов бюллетенига Ўзбекистон Республикаси Президентлигига номзодлар алфавит тартибда фамилияси, исми, отасининг исми, туғилган йили, эгаллаб турган лавозими (машғулот тури) ва иш жойи кўрсатилган ҳолда киритилади.

Сайлов бюллетени сайлов округидаги кўпчилик аҳоли фойдаланадиган тилда, Марказий сайлов комиссияси белгилаган тартибда ва унинг назорати остида нашр этилади.

IV. БОБ. ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТЛИГИГА НОМЗОДЛАР ВА ИШОНЧЛИ ВАКИЛЛАР ФАОЛИЯТИНИНГ ҚАФОЛАТЛАРИ

29-модда. **Ўзбекистон Республикаси Президентлигига номзодлар фаолиятининг кафолатлари**

Ўзбекистон Республикаси Президентлигига номзодлар рўйхатга олинган вақтдан бошлаб тенг асосларда сайловолди кампаниясида қатнашадилар, Ўзбекистон Республикаси ҳудудидаги оммавий ахборот воситалари, шу жумладан радио ва телевидение имкониятларидан фойдаланишда тенг ҳуқуқларга эга бўладилар. Шу билан бирга ушбу ҳуқуқдан давлат ва ижтимоий тузумнинг Ўзбекистон Республикаси Конституциясида мустаҳкамлаб қўйилган асосларига қарши, урушни тарғиб этиш, миллий адоватга ва фуқароларнинг Конституцияда мустаҳкамлаб қўйилган ҳуқуқларини камситишга даъват этиш учун фойдаланишга йўл қўйилмайди.

Ўзбекистон Республикаси Президентлигига номзод этиб рўйхатга олинганларнинг ҳаммасига сайлов кампаниясида моддий-техника ва молиявий таъминот юзасидан тенг имкониятлар яратиб берилади.

Ўзбекистон Республикаси Президентлигига номзод сифатида рўйхатга олинганлар сайловолди кампаниясини ўтказиш вақтида сайлов ўтказиш учун ажратиладиган маблағлар ҳисобидан иш жойидаги ўртача иш ҳақи сақланган ҳолда ўз ишлаб чиқариш ёхуд хизмат вазифаларини бажаришдан озод бўлиш ҳуқуқига эга бўладилар.

Ўзбекистон Республикаси Президентлигига номзодлар Ўзбекистон Республикасининг ҳудуди доирасида шаҳар пассажир транспортининг (такси бундан мустасно) барча турларида ва шаҳарлараро транспортда бепул юриш ҳуқуқига эга бўладилар. Ўзбекистон Республикаси Президентлигига номзод Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши Раёсатининг розилигисиз жиноий жавобгарликка тортилиши, ҳибсга олиниши, ушланиши ёки суд тартибида маъмурий жавобгарликка тортилиши мумкин эмас.

30-модда. **Ўзбекистон Республикаси Президентлигига номзоднинг ишончли вакиллари**

Ўзбекистон Республикаси Президентлигига номзод 10 нафарга қадар ишончли вакилларга эга бўлишга ҳақлидир. Ишончли вакиллар номзодга сайлов кампаниясини ўтказишга ёрдам берадилар, уни Ўзбекистон Республикасининг Президенти этиб сайлаш учун тарғибот олиб борадилар. Давлат ва жамоат ташкилотлари, сайлов комиссиялари билан бўладиган муносабатларда номзоднинг манфаатини ҳимоя қиладилар. Ўзбекистон Республикаси Президентлигига номзоднинг тақдимномасига кўра ишончли вакилларни Ўзбекистон Республикаси Президенти сайловини ўтказувчи Марказий сайлов комиссияси рўйхатга олади.

Ўзбекистон Республикаси Президентлигига номзоднинг ишончли вакиллари Ўзбекистон Республикаси халқ депутатлигига номзодларнинг ишончли вакиллари учун республика қонунларида белгиланган ҳуқуқлардан фойдаланадилар.

V. БОБ. ОВОЗ БЕРИШ ВА САЙЛОВ ЯКУНЛАРИНИ ЧИҚАРИШ ТАРТИБИ

31-модда. **Овоз бериш вақти ва жойи**

Овоз бериш сайлов куни маҳаллий вақт билан соат 7 дан 20 гача ўтказилади. Овоз бериш вақти ва жойи тўғрисида участка сайлов комиссияси сайловчиларни сайловдан камида беш кун олдин хабардор қилади. Ҳарбий қисмларда, олис ва бориш қийин бўлган ноҳиялардаги фуқаролар турар жойларида, шунингдек санаторийлар ва дам олиш уйларида, касалхоналар ҳамда бошқа доимий ишлайдиган даволаш муассасаларида ташкил этилган сайлов участкаларида участка сайлов комиссияси, агар рўйхатга киритилган ҳамма сайловчилар овоз бериб бўлган бўлса, исталган вақтда овоз бериш тугалланганлигини эълон қилиши мумкин.

32-модда. **Овоз беришни ташкил этиш**

Овоз бериш махсус ажратилган биноларда ўтказилади, уларда яширин овоз бериш учун етарли миқдорда кабиналар ёки хоналар жиҳозланиши, сайлов бюллетенлари бериш учун жойлар ажратилиши ҳамда сайлов қутилари ўрнатилиши керак. Сайлов қутилари овоз берувчилар улар ёнига албатта яширин овоз бериш кабиналари ёки хоналари орқали ўтиб келадиган қилиб жойлаштирилади.

Овоз беришни ташкил этиш, сайловчилар ўз хоҳиш-истакларини яширин билдиришларини таъминлаш, биноларни жиҳозлаш ва уларда зарур тартибни сақлаб туриш учун участка сайлов комиссияси жавобгардир.

Сайлов куни овоз бериш бошланишидан олдин тегишли сайлов комиссиясининг раиси комиссиянинг барча аъзолари иштирокида сайлов қутиларини текширади, пломбалайди ёки муҳрлайди.

Ҳар бир сайловчи шахсан овоз беради; бошқа кишилар учун овоз беришга йўл қўйилмайди. Сайлов бюллетенларини тегишли сайлов комиссияси сайлов участкаси сайловчиларининг рўйхати асосида паспорт ёки бошқа гувоҳнома кўрсатилгач беради. Ҳар бир сайловчи сайлов бюллетени олгани ҳақида сайловчилар рўйхатидаги ўз фамилияси рўпарасига имзо чекади.

Сайлов куни истиқомат жойида бўлиш имконига эга бўлмаган сайловчи ўз истиқомат жойидаги участка сайлов комиссиясидан сайлов варақаларини талаб қилиб олиши, Ўзбекистон Республикаси Президентлигига номзодлар хусусида қарорга келиши ҳамда тўлдирилган сайлов варақаларини конвертга яширган ҳолда участка комиссиясига қолдириши мумкин. Сайловчи сайлов варақасини олганлиги ҳақида сайловчилар рўйхатига имзо чекади. Сайлов варақасининг нусхасини округ сайлов комиссияси белгилайди.

Айрим сайловчилар соғлиғи ёмонлиги туфайли ёки бошқа сабабларга кўра ажратилган биноларга кела олмаган ҳолларда участка комиссияси уларнинг илтимосига кўра комиссиянинг камида икки аъзосига сайловчилар турган жойда овоз беришни ташкил этишни топшириши мумкин.

Бирон-бир сабаб билан сайловчилар рўйхатига киритилмай қолган сайловчилар шахсини ва яшаш жойини тасдиқлайдиган ҳужжат асосида сайловчилар рўйхати иловасига киритиладилар.

33-модда. **Овоз беришни ўтказиш**

Сайлов бюллетенлари овоз берувчилар томонидан яширин овоз бериш учун ажратилган кабина ёки хонада тўлдирилади. Бюллетенларни тўлдириш вақтида овоз берувчидан бошқа бирон-бир кишининг бўлиши тақиқланади. Бюллетенни мустақил тўлдириш имконига эга бўлмаган сайловчи кабина ёки хонага ўз хохиши бўйича сайлов комиссиясининг аъзоларидан бошқа бирон кишини таклиф қилиш ҳуқуқига эга.

Сайловчи бюллетендаги ўзи қарши овоз бераётган номзодларнинг фамилияларини ўчиради.

Тўлдирилган бюллетенни овоз берувчи сайлов қутисига ташлайди.

34-модда. **Сайлов участкасида овозларни ҳисоблаб чиқиш**

Сайлов участкасида овозларни участка сайлов комиссияси ҳар бир номзод бўйича алоҳида-алоҳида ҳисоблаб чиқади.

Сайлов қутилари участка сайлов комиссияси томонидан комиссия раиси овоз бериш тугаганлигини эълон қилганидан кейин комиссиянинг барча аъзолари иштирокида очилади. Овоз бериш тугашидан олдин сайлов қутиларини очиш тақиқланади. Сайлов қутиларини очишдан олдин фойдаланилмаган барча сайлов бюллетенларини участка сайлов комиссияси ҳисоблаб чиқади ва бекор қилади.

Участка сайлов комиссияси сайловчиларнинг асосий рўйхати ва унга илова бўйича участкадаги сайловчиларнинг умумий сонини, шунингдек бюллетень олган сайловчиларнинг умумий сонини аниқлайди. Сайлов қутиларида бўлган бюллетенлар асосида комиссия овоз беришда қатнашган сайловчиларнинг умумий сонини; ҳар бир номзодни ёқлаб берилган овозлар сонини ва қарши берилган овозлар сонини; ҳақиқий эмас деб топилган бюллетенлар сонини аниқлайди. Сайловчилар бюллетенларга қўшимча ёзиб қўйган фуқароларнинг фамилиялари бўйича овозлар ҳисобланмайди.

Белгиланмаган нусхадаги сайлов бюллетенлари, шунингдек овоз бериш вақтида биттадан ортиқ номзод қолдирилган бюллетенлар ҳақиқий эмас деб топилади. Сайлов бюллетенининг ҳақиқийлигига шубҳа туғилган тақдирда масалани участка сайлов комиссияси овоз бериш йўли билан ҳал қилади.

Овозларни санаб чиқиш натижалари участка сайлов комиссияси мажлисида кўриб чиқилади ва мажлис баёнига ёзиб қўйилади.

Мажлис баёни комиссия раиси, комиссия раисининг ўринбосари, комиссия котиби ва аъзолари томонидан имзоланади ҳамда Марказий сайлов комиссияси белгилаб қўйган тартибда тегишли округ сайлов комиссиясига юборилади.

35-модда. **Сайлов округи бўйича сайлов натижаларини аниқлаш**

Округ сайлов комиссияси участка сайлов комиссияларининг мажлиси баёнлари асосида округдаги сайловчиларнинг умумий сонини; сайлов бюллетенлари олган сайловчилар сонини; овоз беришда қатнашган сайловчилар сонини; ҳар бир номзодни ёқлаб берилган овозлар сонини ва қарши берилган овозлар сонини; ҳақиқий эмас деб топилган бюллетенлар сонини аниқлайди.

Округ бўйича сайлов натижалари округ сайлов комиссияси мажлисида аниқланади ва мажлис баёнига киритиб қўйилади. Мажлис баёни комиссия раиси, комиссия раисининг ўринбосари, комиссия котиби ва аъзолари томонидан имзоланади ҳамда белгиланган тартибда Марказий сайлов комиссиясига юборилади.

36-модда. **Ўзбекистон Республикаси Президенти сайловининг натижаларини аниқлаш**

Ўзбекистон Республикаси Президенти сайловини ўтказувчи Марказий сайлов комиссияси ўзига келиб тушган округ сайлов комиссиялари мажлисининг баёнлари асосида республикадаги сайловчиларнинг умумий сонини; сайлов бюллетенлари олган сайловчилар сонини; овоз беришда қатнашган сайловчилар сонини; ҳар бир номзодни ёқлаб берилган овозлар сонини ва қарши берилган овозлар сонини; ҳақиқий эмас деб топилган бюллетенлар сонини аниқлайди.

Сайловда овоз беришда қатнашган сайловчиларнинг ярмидан кўпи овозини олган Ўзбекистон Республикаси Президентлигига номзод сайланган ҳисобланади.

Башарти, сайловчилар рўйхатига киритилган сайловчиларнинг ярми ҳам қатнашмаган бўлса, сайлов ҳақиқий эмас деб топилади.

Сайлов вақтида ёхуд овозларни ҳисоблаш чоғида йўл қўйилган овоз бериш якунларига таъсир этган қоидабузарликлар сабабли сайлов умуман ёки айрим округлар ёхуд айрим сайлов участкалари бўйича ҳақиқий эмас деб топилиши мумкин. Сайловни ҳақиқий эмас деб топиш тўғрисидаги қарор Ўзбекистон Республикаси Президенти сайловини ўтказувчи Марказий сайлов комиссияси томонидан қабул қилинади. Бу қарор устидан бир ой мобайнида Ўзбекистон Республбуликаси Олий судига шикоят қилиниши мумкин. Сайловни ҳақиқий эмас деб топиш тўғрисидаги қарор устидан шикоят қилиш ҳуқуқи Ўзбекистон Республикаси Президентлигига номзодларга таалуқлидир.

Ўзбекистон Республикаси Президенти сайлови якунлари тўғрисидаги Ахборот сайловдан кейин кўпи билан ўн кун муддат ичида Марказий сайлов комиссияси томонидан матбуотда эълон қилинади.

37-модда. **Такрор овоз бериш**

Башарти, номзодлардан ҳеч бири талаб қилинган миқдордаги овозни ололмаса, сайловчиларнинг овозини энг кўп олган икки номзод иштирокида такрорий овоз бериш ўтказилади. Марказий сайлов комиссияси сайлов ўтказилган кундан бошлаб бир ой ичида такрорий овоз бериш кунини белгилайди, бироқ бу муддат сайлов ўтказилганидан камида ўн беш кун кейин бўлиши керак. Такрорий овоз беришни ўтказиш ҳақидаги хабар матбуотда босиб чиқарилади.

Такрорий овоз бериш чоғида овоз беришда қатнашган сайловчиларнинг овозини бошқа номзодга нисбатан кўп олган номзод сайланган ҳисобланади.

38-модда. **Такрорий сайлов**

Башарти, Ўзбекистон Республикаси Президенти сайлови ўтказилмаган ёки ҳақиқий эмас деб топилса ёхуд агар Ўзбекистон Республикаси Президентлигига номзодлардан ҳеч бири сайловчиларнинг овозини талаб қилинган миқдорда олмаган бўлса, Ўзбекистон Республикасининг Олий Кенгаши Марказий сайлов комиссиясининг тақдимномасига кўра такрорий сайлов тайинлайди. Бунда комиссия сайловни янги тартибдаги округ ва участка сайлов комиссиялари ўтказиши зарурлиги тўғрисида қарор қабул қилиши мумкин. Овоз бериш асосий сайлов ўтказилган сайлов участкаларида ва сайловчиларнинг аввал тузилган рўйхатлари бўйича ўтказилади.

Комиссиялар тузиш, Ўзбекистон Республикаси Президентлигига номзодлар кўрсатиш ва уларни рўйхатга олиш, Ўзбекистон Республикаси Президенти сайловини такрор ўтказиш билан боғлиқ бошқа чора-тадбирлар ушбу Қонунда белгиланган тартибда амалга оширилади.

Такрорий сайлов асосий сайлов ўтказилгандан кейин икки ой ичида ўтказилади.

39-модда. **Ўзбекистон Республикаси Президентлигига номзоднинг Президентлик лавозимига киришиши**

Сайловда ғалаба қилган Ўзбекистон Республикаси Президентлигига номзод Ўзбекистон Республикаси Президенти сайловини ўтказувчи Марказий сайлов комиссияси сайлов натижаларини расман эълон қилган кундан бошлаб Ўзбекистон Республикаси Президенти лавозимига киришган ҳисобланади.

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг навбатдан ташқари еттинчи сессияси

«ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИ САЙЛОВИ ТЎҒРИСИДА»ГИ ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ҚОНУНИНИНГ ЛОЙИҲАСИ ҲАҚИДА

Қонунчилик, қонунийлик ва ҳуқуқ-тартибот комитетининг раиси Э. Ҳ.Халилов маърузаси

Ҳурматли депутат ўртоқлар!

Бугун сизларнинг муҳокамангизга ҳавола этилаётган Қонун лойиҳаси ниҳоятда муҳим аҳамиятга эга. У республика тарихида биринчи марта мустақил Ўзбекистон Республикаси Президентини қонуний асосда умумхалқ томонидан сайлаш имконини беради.

Мазкур лойиҳани баобрў олимлар, ҳуқуқшунослар тайёрладилар. Уни тайёрлаш вақтида чет эл давлатлари ва мустақил республикаларнинг, шу жумладан Украина, Грузия, Қирғизистон, Озарбайжон ва Россия Федерациясининг шу хилдаги қонунлари чуқур ва муфассал ўрганилди, уларнинг энг яхши жиҳатлари олинди, республикамиз шароитига татбиқан қўллаш мумкин бўлган ҳаётий муҳим жиҳатлари ушбу Қонун лойиҳасига асос бўлиб қолди. Лойиҳа Олий Кенгаш Раёсатида атрофлича муҳокама этилди. У Ўзбекистон Президентининг ҳақиқий демократик сайловини чинакам ҳуқуқий асосда, кўзбўямачиликларсиз ва сохта демократиядан холи тарзда ўтказишни кафолатлайди.

Чунончи, 9-моддада белгилаб қўйилишича, Президент сайловини республика Олий Кенгаши ёки унинг Раёсати овоз беришдан камида 45 кун олдин тайинлайди. Бу моддадан кўриниб турибдики, халқнинг чинакам кайфияти ва хоҳиш-иродасини аниқлаш мақсадида сайловни ташкил этиш ва ўтказишда демократик ва ҳуқуқий асосларни таъминлашга муҳим аҳамият берилади.

Лойиҳа республикадаги қонунда белгиланган тартибда рўйхатга олинган барча сиёсий партияларга, меҳнат жамоаларига, фуқароларнинг турар жойдаги ва ҳарбий хизматчиларнинг республика ҳудудида жойлашган ҳарбий қисмлардаги йиғилишларига ҳеч бир тўсқинликларсиз номзодлар кўрсатиш имкониятини кафолатлайди. Номзодларнинг ёши 35 дан кам бўлмаган ва 65 дан ошмаган, саломатлиги ҳолати жиҳатидан улар сермашаққат Президентлик вазифаларини бажаришга лаёқатли бўлишлари керак. Қонун лойиҳасида Конституция негизида кўп партиялилик қоидаси мустаҳкамлаб берилган. Турли сиёсий кучлар давлат лавозимларига ўз вакилларини кўрсатиш учун курашда иштирок этишлари мумкин. Бу кафолат жамиятнинг сиёсий ҳаётида эркин қатнашиши мумкинлигидан кўриниб турибди. Ким Ўзбекистон Республикасининг Президентлигига лойиқ эканлигини халқнинг ўзи овоз бериш вақтида номзодларга ўз муносабатини бевосита ифода этиш билан айтиши керак.

Президентликка номзодларни рўйхатга олиш номзодлар кўрсатиш тўғрисидаги ҳужжатлар ва номзоди кўрсатилишигача уларнинг ёзма равишда берган розилиги Марказий сайлов комиссиясига келиб тушган пайтдан бошлаб уч кун ичида, аммо сайлов бошланишидан камида 25 кун олдин амалга оширилади. Ўзбекистон Республикаси Президентлигига номзодлар сони чекланмайди.

Марказий сайлов комиссияси Президентликка номзодни рўйхатга олишни рад этганда бу ҳақда республика Олий судига шикоят қилиш мумкин. Олий суд шикоятни бир ҳафталик муддат ичида кўриб чиқади ва унинг қарори қатъий ҳисобланади.

Президентлик учун курашда номзодлар имкониятида тенгсизликни истисно этиш учун лойиҳа номзодларни ҳар қандай ташкилотлар ва айрим шахслар, шу жумладан хорижий ташкилотлар ва чет эллардаги хусусий шахслар пул билан таъминлашини ва моддий жиҳатдан қўллаб-қувватлашини тақиқлайди. Шу билан бирга Ўзбекистон Президенти сайловига тайёргарлик кўриш ва уни ўтказиш билан боғлиқ сарф-харажатлар давлат маблағи ҳисобидан амалга оширилиши кўзда тутилган. Башарти, сайлов кампаниясига корхоналардан, ташкилотлар ва муассасалардан, жамоат ташкилотлари ёки айрим фуқаролардан бирон-бир ихтиёрий иона ёки хайр-эҳсон бўладиган бўлса, уларни Марказий сайлов комиссияси қабул қилиб олади ва сайлов кампаниясида номзодлар ўртасида тенг миқдорда тақсимлаш учун уларни республика бюджетига ўтказади.

Ўзбекистон Республикасининг Президенти ўз вазифасини самарали тарзда адо этиши учун халқ томонидан етарли даражада кенг кўламда қўллаб-қувватланмоғи лозим. Худди ана шу сабабдан 36-моддада шундай дейилган: «Сайловда овоз беришда қатнашган сайловчиларнинг ярмидан кўпи овозини олган Ўзбекистон Республикаси Президентлигига номзод сайланган ҳисобланади».

Такрорий овоз бериш чоғида овоз беришда қатнашган сайловчиларнинг овозини бошқа номзодга нисбатан кўп олган номзод сайланган ҳисобланади.

«Ўзбекистон Республикаси Президенти сайлови тўғрисида»ги ушбу Қонуннинг лойиҳаси халқ депутатлари сайлови чоғида ва референдум ўтказишда орттирилган барча тажрибаларимизни, синовдан ўтган тадбирларни рад этмайди, аксинча, ўзига тўлалигича сингдиради. Бундай ворислик сайлов округлари, сайлов участкалари тузиш, сайлов комиссияларини шакллантириш ва уларнинг иш олиб бориши тартибидан, сайловчилар рўйхатини тузиш, сайловолди ташвиқот ишларини юритиш, сайловларга тайёргарлик кўриш ва уни ўтказишдаги ошкораликдан иборатдир.

Ўртоқлар, сизларнинг муҳокамангизга ҳавола этилган Қонунни ёқлаб овоз беришингизни сўраймиз. Бу Қонун мустақил Ўзбекистон Республикаси қарор топиши йўлида яна бир таянч, кафолат бўлиб қолади.

Сиёсий кундалик

ФАВҚУЛОТДА ҲОДИСАМИ ЁКИ МУРОСА ЙЎЛИ?

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг навбатдан ташқари сессияси иши жуда кеч якунланди. Бошланиши эса аввалги пайтлардагига қараганда бошқачароқ бўлди. Оппозиция Президент шаънига танқид тиғини қаратди. Пировардида мустақил республиканинг бўлажак байроғи ва рамзи тўғрисидаги масала умумий манфаатдорлик билан муҳокама қилинди. Сессия ўз ишини тугатган бўлса-да, кўпчилик депутатлар ўринларида қолишди. Президентнинг ўзи кимда қандай савол бўлса, яқинроқ келсин, вақтни аямай, биргаликда ҳал этамиз, деган таклиф киритди.

Биз қоронғи тушганда таҳририятга қайтарканмиз, яна пича залда қолиш имконига эга бўлмаганимиздан афсусда эдик. Йўл-йўлакай боя кўрганларимиз ва эшитганларимизни қизғин муҳокама қилардик, аммо фавқулодда ҳодиса рўй бергани хаёлимизга ҳам келмаганди. Ваҳоланки, эрталаб «Комсомольская правда» худди шундай воқеа рўй берганини ёзибди.

Оппозиция танқиди (у шунинг учун ҳам оппозиция-да), парламентча кескин тортишувлар маданий жамиятда одатий, ҳамма эътироф этган таомил бўлмай, фавқулодда ҳодиса эканлигини ким хаёлига келтирибди, дейсиз.

Ҳа, сессия сал бошқачароқ, аниқроғи — жуда кескин бир тарзда бошланди, бироқ демократияга, сўз эркинлиги, фикрлар хилма-хиллиги, дадилликка ниҳоят кўникишимиз зарур-ку, ахир.

Президент нуқтаи назари (буни у тушунтиришдан ҳеч қачон чарчамайди), оппозиция нуқтаи назари кўпдан буён аниқ-равшан эканлиги Ўзбекистонда яшаб турган ҳар бир кишига маълум бўлган бир пайтда ёз чилласидаги момақалдироқ ҳақида қандай гап юритиш мумкин?! Республикада бу ҳеч кимга сир эмас.

Шунингдек сессияда Марказий телевидение орқали 26 сентябрь куни берилган ахборот ҳам сир бўлмай қолди. Унда айтилишича, гўё Олий Кенгаш депутатларидан бир гуруҳи Ислом Каримовнинг Президент лавозимидан истеъфога чиқишини талаб қилганмиш. 26 сентябрда ҳеч қандай сессия бўлмаганлигини билардик, аммо олдиндан тайёрлаб қўйилган ахборот бир неча кун бурун ҳаво мавжларига адашиб чиқариб юборилганидан бехабар эдик. Маълум бўлишича, момақалдироқ атайлаб режалаштириб қўйилган экан. Эҳтимол, «Известия» учун ҳам бундай ахборот аввалроқ бериб қўйилган бўлса керак, акс ҳолда танқидий чиқишлар қилган бир гуруҳ депутатлар «И. Каримовнинг истеъфога чиқишини талаб этишди», деган мазмундаги сатрлар рўзноманинг биринчи саҳифасида қора ҳарфлар билан кўзга яққол ташланадиган қилиб берилмаган бўларди.

Ҳар қалай, холислик яхши. Бир қатор депутатлар масалани шундай тарзда қўйишди: агар Президентнинг саъй-ҳаракати, фармонлари Конституциявий назорат комитети ва Олий суд раислари сўзлари эшитилгандан кейин қонунга, Конституцияга зид бўлиб чиқса, у ҳолда депутатлар гуруҳи ана шу масалани кун тартибига киритамиз, деган мазмунда писанда қилгани рост. Масаланинг шу тарзда қўйилиши, ўзингизга равшанки, «Президент истеъфога чиқсин», деган талаб эмас.

Очиғини айтайлик, қонунлар ва Конституциянинг онгли равишда бузилаётганлиги ҳақидаги гап-сўзнинг ўзиёқ Президент шаънига ҳақорат бўлди. Бунинг устига республика Конституциявий назорат комитети ва Олий суд раисларининг изоҳномалари тингланди. Олий Кенгаш Президент саъй-ҳаракатлари ва фармонлари қонунларга тамоман мосдир, деб топди, уларни тасдиқлади, шу билан бирга Президентни айблаш учун қўйилган далил-дастакларни йўққа чиқарди. Табиийки, сессияда бир гуруҳ депутатлар томонидан Президентнинг истеъфога чиқиши ҳақида ҳеч қандай талаб қўйилгани йўқ. Ҳатто жуда истаганинг тақдирда ҳам ёлғон гапириш номаъқулчиликдир... Кейин кечирим сўраш, раддия бериш, йўл қўйилган хато хусусида лом-мим демай кетиш мумкин, албатта. Аммо, ҳар қалай ёлғон гапирмаган яхшироқ. Бунинг устига, ниҳоят, умуминсоний қадриятларга амал қилган ҳолда кенгашга тўпланган эдилар.

Сессияда журналистлар яйраб талқин қиладиган шов-шувли гап бўлди, дейиш мумкин. Бу — Президентнинг ўзи йўл қўйган бир қанча хатоларини, айниқса кадрлар танлашдаги камчиликларини ҳалол ва виждонан тан олганлигидир. «Мен ҳамма вақт ҳам ким дўсту ким душман эканлигини фарқлай олмадим, — деди у. — Менга тинмай маломат тоши отганларни ҳеч асоссиз равишда ўзимга яқинлаштирдим. Дўст сенинг қусурларинг ҳақида индамай кетмайди, балки юраги ачиб, юзингга айтади, душман эса бу ҳақда кулиб, заҳарханда билан гапиради». Президент республика раҳбари бағри кенг бўлиши, ҳаққоний танқиддан жаҳли чиқмаслиги, оқил одамлар маслаҳатига қулоқ солиши лозим, деган фикрга қўшилди. Ана ўшанда ҳозиргидек ҳис-ҳаяжонли, аччиқ-чучуқ гиналарга ўрин қолмасди, одамлар ошкора, виждонан, бақириб-чақирмасдан, хотиржам, айни пайтда амалий иш юзасидан гапирган бўлардилар. Энг муҳими — Президент қатъий тарзда шундай деди: «Мен ўз хатоларимни тузатишга тайёрман. Бироқ мени қонунларни бузишда айблаётганингизга асло қўшилмайман. Бундай қилиш фақат мени ҳақоратлабгина қолмасдан, балки республика, халқимиз обрўсини ҳам тушириб юборади».

Ким қанақалигини билмайман-у аммо мен бу баёнотни оппозиция билан муросага бориш йўлидаги қадам, ижтимоий ҳаётни янада демократиялашга, кўппартиявийликка, инсон ҳуқуқларига сўзда эмас, амалда риоя қилишга интилиш деб баҳолайман. Унинг, агар тартибсизликлар ва қонунсизликлар мустасно этилишига кафолат берилган тақдирда, митинглар ҳамда намойишларни маън қилиш ҳақидаги қарорни қайта кўриб чиқишни мўлжаллаётганини ҳам Президентнинг яхши ниятли саъй-ҳаракати деб ҳисоблайман.

Шу муносабат билан муқаррар равишда бир савол туғилмоқда: оппозиция томонидан ҳам муроса йўлида олға қадам қўйилармикин? У чинакам мустақиллик сари халқни жипслаштириш учун келишув йўлларини излашга тайёрмикин? Агар шундай қадам қўйилса, ишончим комилки, республика, республикалар, бутун дунёда бекиёс қизиқиш уйғотади, ҳақиқий, яъни ҳар қандай уйдирма фавқулодда ҳодиса билан қиёслаб бўлмайдиган овоза рўй беради.

Ю. РЯЖЕНЦЕВ.

Фавқулодда вазият

БИР ЮЗ САКСОН КУН

ИЧИДА ТЕРГОВ ҲИБСХОНАСИДАН — «ТОШТУРМА»ДАН ҚОЧГАН БЕШ МАҲБУС ТУТИБ КЕЛТИРИЛДИ.

РЎЗНОМАМИЗНИНГ шу йил 8 январь сонида Тошкентдаги тергов ҳибсхонасидан беш маҳбус қочиб кетгани ҳақида хабар босилган, улар қўлга тушгач, натижасини маълум этишни муштарийларга ваъда қилган эдик. Бугун ушбу ваъдани бажаряпмиз.

...Олимжон Миралиев, Николай Прядкин, Ҳамидулла Казаков, Асадулла Султонов ва Равил Бўриевлар сақланаётган ҳибсхона биринчи қаватда жойлашган эди. Тергов ҳибсхонаси халқ тилида «тоштурма» деб юритилади ва бу ерда иши ҳали судга етиб бормаган гумондорлар тергов даврида сақланади. Ҳар бир ҳуқуқшуносга маълумки, ана шу гумондорларнинг орасида тўппа-тўғри суд залидан ҳибсдан озод этиб юбориладиган бегуноҳлари ҳам бўлиши мумкин. Бироқ бизнинг қаҳрамонларимиз суднинг ана шу марҳаматига ишончлари йўқ эди. Улар фақат ўзларига ишонишарди. Ўзига хос жасоратли ва матонатли қочувни улар худди граф Монте-Кристо руҳида амалга оширишди: узунлиги 10 метр кенглиги бир одам сиғадиган ҳажмли лаҳмни кавладилар. Тез ва соз бажаришди бу ишни. Қошиқ синиқлари билан, қўл билан кавладилар, чиққан тупроқни эса «қадоқлаб» тўшакларининг остига босаверишди. Аввал сувоқни кўчиришди ва пойдеворни ичкаридан бир неча ғиштларини ер баравარида олиб тешдилар. Шу билан лаҳм қазиш бошланди. Қизиғи шундаки, бу ерости йўли фақат ҳибсхона тагидангина эмас, балки оғир бетон девор тагидан ҳам ўтган. Муассасанинг назоратчилари ва бошқа ходимлари бу ерда соқчилик ўта кучайтирилган бўлишига қарамай қандай қилиб ана шу лаҳмни, шишиб кетган тўшакларни пайқамаганликлари қизиқ? Хулоса равшан: улар энг оддий талабларга қарши ўлароқ бу камерани етарли назорат қилмаганлар.

Шунингдек, ҳибсхона ҳамда тузатиш ишлари бошқармаси ходимлари қочув амалга оширилгандан кейинги дастлабки соатларда жиноятчиларнинг изига туша олмадилар.

Январь тонгларининг бирида Тошкент шаҳар Ички ишлар бошқармаси жиноят-қидирув бошқармаси бошлиғининг ўринбосари Вадим Иримович Владимировнинг уйида телефон жиринглади. У ўн дақиқадан кейин хизмат машинасида ўтирарди, 20 дақиқадан сўнг эса Жуковский кўчасидаги ўз хизматхонасида ҳозир бўлди ва қидирув бўлими бошлиғи подполковник Валерий Сергеевич Веселовнинг ахборотини тинглади.

Уларнинг қўлида ҳали вазирнинг ва бошқарма бошлиғининг тезкор-тергов гуруҳи тузиш ҳақидаги буйруғи ҳам йўқ. эди, ҳали қочоқларни тутишнинг бўлажак операцияси режалари тузилмаган эди. Айни пайтда Веселев бўлимининг ходимлари дастлабки маълумотлар, дастлабки тахминий фактларни йиғиб ишга киришдилар.

Эрталаб соат 7 да тезкор кенгашга йиғилишди.

— Қочганлар орасида, — деди Владимиров, — кўпчилиги тажрибали жиноятчилар. Улардан иккиси Султонов ва Бўриев бир неча марта «ўтириб» чиқишган. Шунинг учун улар ниятда совуққонлик билан ҳаракат қилишлари мумкин. Яъни, узоқ муддат юзага чиқмай яшириниб ётишлари эҳтимол. Шунинг учун жадал натижаларни кутиб бўлмайди, лекин бутун куч ва имкониятни ишга солиб ҳаракат қилиш зарур: вазият уларни қандай ишларга мажбур этишини тасаввур қилиб бўлмайди.

Кейинги воқеалар гуруҳ раҳбарининг тахминлари тўғрилигини ҳам, тўғри эмаслигини ҳам кўрсатди.

Қидирув бўлимининг кўпчилик ходимлари шошилинч оёққа турғазилган ўша куни улар раҳбарнинг рухсати билан овқатланишга кетганида шаҳар бўйича милиция навбатчиси хабар қилди: куппа-кундузи ўғирлик рўй берди!

Бу ўғирликнинг муаллифи қочоқлардан бири — Олимжон Миралиев бўлиб, у маҳаллада жиноят устида қўлга тушган эди. Жойига етиб келган милиция гуруҳи ўғрини осонгина таниди. У ҳали турма кийимини ечиб улгурмаган ҳам эди. Ўғирликдан мақсад — ана шу кийимларни алмаштириб олмоқчи экан. Миралиевни дастлабки қилинган сўроқ қолган қочоқлар янада эҳтиёткорроқ бўлишини кўрсатди. Чунки улар ўзларининг режаларини Миралиев билан ўртоқлашмаган эдилар.

Кунлар кетидан кунлар ўтаверди. Кўзга кўринарли натижа йўқ. Гуруҳ эса жадал ишлаб қочоқларнинг таниш-билишларини, алоқаларини тобора тўлароқ аниқламоқда эдилар.

— Мана бу бошқа гап, — деди Веселев Петр Прядкин ва Ҳамидулла Казаковларнинг кўнгилочар аёлларини аниқлашгач. Биттасиники Тошкентда, иккинчисиники Янгийўлда. Суюкли аёлларни қандай топишгани ҳозир ҳам сирлигича қолади. Муҳими — топишди, сўнг бир неча кундан кейин ана ўшаларнинг хонадонидан Казаков ва Прядкинлар иссиққина қўлга туширилди.

Тўртинчи, Султонов билан иш унақа осон кўчмади. Тутиш пайтида у қаттиқ қаршилик кўрсатди. Гарчи ўқ овозлари янграган бўлса-да, қурбонсиз тугади. Энди энг охиргиси, энг жасур, тажрибали, дадили қолган эди.

— Уни топиш қийин бўлади, — деди навбатдаги тезкор кенгашда Вадим Иримович. — Эҳтимол, у бошқаларга нисбатан яхшироқ ниқобланиб олган, балки қуролланишга ҳам улгурган.

Бир ойдан кейинги тунги олишув юқоридаги тахмин тўғри эканини тасдиқлади.

Жиноят қидирувни милициядаги милиция деб аташ ҳам мумкин. Уларнинг ўзларини терговчиси, тезкор вакили, ўзларининг нисбатан мукаммал техникаси, кенг тармоқли алоқалари мавжуд. Барча вилоятларда, шаҳарларда, районларда ички ишлар бўлимларида сутканинг истаган вақтида жиноят-қидирув ходимлари навбатчилик қилишади. Албатта, ҳибсхонадан қочилгани ҳақида улар ҳам хабардор қилинган, жойларда қидирув олиб борилаётган, барча гумон ва таҳминлар, далиллар тўғрисида Владимиров гуруҳига ҳисобот етказиб турилган эди.

Мана шундай хабарлардан бири Бўкадан келди: бир фермага тунлари аллақандай мотоциклчи ташриф буюрадиган бўлибди. У ҳатто кундуз кунлари бозорга харид қилгани келганида ҳам бошидаги темир қалпоғини ечмас эди.

Кўп ўтмай бозорда ва шубҳали уйлар атрофида янги сотувчилар, электрчилар, йўл ишчилари пайдо бўлишди. Ҳаммаси, тушунарли, лейтенант, капитан, майор унвонларида. Улар мотоциклчининг шахсиятини энг майда нуқталаригача тиклабгина қолмай, учта баракнинг қаерда қандай жойлашганлиги чизмаларини ҳам тайёрлашди. Ана шуларнинг бирида тахминий жиноятчи тунар эди.

Ёз кунларининг бирида подполковник Владимиров хизмат хонасида тутиш олдидан охирги кенгаш бўлди. Операция қатнашчиларининг ҳар бирига жиноятчи қаерда қандай ҳолда бўлиши мумкинлиги чизмаларда кўрсатилди, рўй бериши мумкин бўлган барча вазиятлар маслаҳатлашиб олинди. Соат 22.30 да учта енгил машинада 10 киши Тошкентдан Бўкага жўнашди.

Тунги соат 12 да улар чироқлари ўчирилган машиналарда ўша учта баракдан ўтиб бир ярим чақирим нарида тўхтадилар. Баракларда чирок йўқ эди. Демак...

— Демак. — деди Веселев, — эҳтиёткорлик билан у ерга бориш ва мотоцикл қайси баракда қолдирилганини аниқлаш зарур.

Бу ишга энг тажрибали тезкорлар — М. Мирхўжаев ва В. Амбарцумян отланишди. Уларни 30—40 минутдан сўнг кутишган эди. Лекин бир соат ўтиб қайтдилар. Муҳими, фақат баракнигина эмас, Бўриев тунайдиган хонани ҳам аниқлаб қайтишибди. Гуруҳ тутишга жўнади. Ҳаммаси режадагидек борарди. Хонага тўрт киши — гуруҳ раҳбари Владимиров ва тезкорлар Мирхўжаев, Амбрацумян, Николенко киришлари керак.

Амалдаги вазият кутилмаган икки ҳолатни юзага чиқарди: ёқимлиси — чироқ тугмачаси ташқарига, йўлакка чиқарилган экан. Эшикни бузиш чироқни ёқиш билан баравар бажарилди. Лекин бу, мана шу чироқ ёқимсиз бошқа ҳолатни келтириб чиқарди: Бўриев олти нафар ёш болачалар қуршовида ухламоқда экан. Худди шу жойда гуруҳнинг бир неча йиллар мобайнида биргалашиб тутишда тўплаган тажрибалари қўл келди. Ҳеч ким қурол ишлатмади. Бўриев бундай ҳамлани кутмаганлигидан фойдаланиб, ҳаммалари қўл билан олишдилар. Олишув бир неча секунд давом этди. Бир неча дақиқадан кейин эса йиғлаётган болаларни қўрқиб кетган ота-оналарига топширдилар. Бўриев эса қўлига кишан солинган ҳолда машина томон борарди.

Қочиш шу тарзда якунланди, уларни тутиш тадбири шу тарзда ниҳоясига етди. Ҳар ким ўзига тегишлисини олди: ким янги қўшимча муддат, ким хизмат бўйича мукофот, кимлар эса хайфсан ва бошқа жиддийроқ жазолар.

Сўнггида шу фикрни айтишни зарур деб биламан: «тоштурма»да гумондорларни сақлаш тизими, шунингдек уларни қўриқлайдиган ходимларнинг иш шароити ва меҳнат ҳақи тубдан ўзгармагунча у ердаги аҳвол яхшиланмайди деб ўйлайман. Бу эса фақат Тошкент тергов ҳибсхонасигагина тааллуқли эмас. Ва у алоҳида мавзу.

Ю. КАЗАЧЕНКО.

ХИВАДАН ХАБАРЛАР

КОРХОНА ИХТИСОСИНИ КЕНГАЙТИРАДИ

13-авторемонт заводида юк автомобилларидан ташқари турли маркадаги автобусларни ҳам ремонт қилиш йўлга қўйилди. Корхона бу ишни Ўрта Осиё — Марказ магистраль газ қувурлари бошқармасининг моддий- техникавий кўмаги туфайли ўзлаштирди. Завод ихтирочи ва рационализаторлари газчилар етказиб берган метал пластинкалардан қисқа фурсат ичида янги таъмирлов линияси барпо этдилар. Металл жиҳозларнинг қолган қисми эса автобусларнинг шикастланган ва занглаган жойларини бутлашга ишлатилмоқда. Беминнат моддий ёрдам халқ истеъмоли буюмлари ишлаб чиқаришга ҳам қўл келаяпти. Таъмирлов корхонаси ҳозир Хоразмда ниҳоятда танқчил бўлиб қолган иситиш қурилмаларидан ойига 200 — 220 тагача тайёрламоқда.

ТАШЛАНДИҚ КЎЛ ХАЗИНАГА АЙЛАНДИ

ФРУНЗЕ номли жамоа хўжалиги ҳудудидаги 150 гектарлик «Саёт» кўли ўта шўр ва тирик жонзот учун хавфли сув омборхонасига айланиб қолган эди. Эндиликда у хазинага айланмоқда. Жамоа хўжалиги раҳбарияти райондаги ирригация ва мелиорация ташкилоти кўмагида ифлос сувларни кўл ўзанидан олиб ташлади. Натижада кўлнинг 65 гектарлик қисмида балиқ боқиш имкони яралди. Ўнлаб ҳовузлардан иборат зангори кўлчаларда ҳозир балиқларнинг бир неча тури ўстирилаяпти. Отабой Оллоберганов бошлиқ балиқчилар бригадасининг ғайрати туфайли ушбу йилнинг ўзида хиваликлар дастурхонига 150 тонна лаққа, сазан, карп ва зоғора балиқ етказиб берилди. Хўжалик эса балиқ етиштиришнинг ўзидан 600 минг сўм даромад олди. Ташландиқ кўлнинг қолган қисмини ўзлаштиришдан ялпи иқтисодий самара йилига 1,5 миллион сўмга етказилади.

МИЛЛИОНЕР ТАДҚИҚОТЧИ

«ИЧОН-ҚАЛЪА» музей — қўриқхонаси ходими Шехназар Матрасулов ғалати тадқиқот ўтказди. У ўзининг содиқ дўстларини эринмай ҳисоблаб чиқди. Оз эмас — миллионта экан. Эътиборга лойиқ томони шуки, қадимий Хива тарихини ўрганиш борасида Ш. Матрасуловга рақиб бўла оладиган жонкуяр, тиниб-тинчимас тадқиқотчи бўлмаса керак.

Осори атиқалар сирини очиш, шаҳарнинг ҳақиқий ёшини аниқлаш мақсадида у шу пайтгача республикамиз, мамлакатимиз ва чет эллардаги ўнларча илмий-тадқиқот марказларига, таниқли олимлар, жамоат ва давлат арбоблари ҳузурига борган. Қатор илмий сафарларда қатнашган. Шу жараёнда беҳисоб дўстлар, маслакдошлар орттирди.

Тадқиқотчи олим воҳа шаҳар-қишлоқларидан ўз қўли билан топиб, йиғган ғоят қадимий (улар орасида эрамиздан аввалги топилмалар кўп) буюмлар, далил-ашёларнинг ўзи бутун бошли катта музей ташкил этишга етиб ортаркан. Улар орасида Хоразм жанубидаги «Чингизтепа»дан топилган улкан хум, 700 йил муқаддам Чин-Мочин кулоллари яратган чинни лаган, Остонбобо қабристони, Қалъажиқ ва Ҳазорасп қалъалари остидан кавлаб олинган мис ва тош ҳайкаллар, тангалар, қуроллар ҳатто ибтидоий давр жиҳозлари бор.

Тадқиқотчининг учинчи тоифа дўстлари — китобларидир. Хоразм ва Хива тарихига оид бир неча 100 жилдлик асарлар олимнинг шахсий кутубхонасидан жой олган. Бу қимматли, ноёб, илмий-иммабоп китобларнинг баъзилари ҳатто мамлакатимиздаги энг бой кутубхоналарда ҳам мавжуд эмас.

Ш. Матрасулов буларнинг барини ўзига қимматли дўст, бебаҳо бойлик ҳисоблайди. Миллионер тадқиқотчининг бойлиги ва дўстлари тўхтовсиз кўпаймоқда. Қадимий Хивада археологик қазиш ишларини ўтказган олимлар яқинда Ш. Матрасулов тўплаган илмий ва тарихий далилларга асосланиб шаҳар ёши 25 асрдан кам эмаслигини тасдиқладилар.

А. СОБИРОВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

БИЗНЕСМЕНЛАР ДИҚҚАТИГА!!!

Агар Сиз ўз имкониятингизни бизнесда синаб кўрмоқчи бўлсангиз, мустақил иш бошламоқчи бўлсангиз, биржа нархларини билишни ҳамда мол ва ашё бозорларида йирик шартнома белгилашни ҳоҳласангиз — «ТОШКЕНТ» биржаси 1991 йил 8 октябрь соат 16[00] да брокерлик жойлари сотиладиган очиқ савдо аукционида

СИЗГА ИМКОНИЯТ ЯРАТАДИ

БИТТА БРОКЕРЛИК ЖОЙИНИНГ БОШЛАНҒИЧ НАРХИ — 595 МИНГ СЎМ. АУКЦИОНГА КИРИШ УЧУН БИЛЕТ БАҲОСИ — 500 СЎМ.

Пулни нақд ва ўтказиш йўли билан тўлаш мумкин. Бизнинг ҳисоб рақамимиз 000467905 МФО 734309 Ўзпромстройбанкнинг Тошкент шаҳар бошқармасида.

БИЗНИНГ ИМКОНИЯТ—СИЗНИНГ ЮТУҒИНГИЗ!

«ТОШКЕНТ» БИРЖАСИ—БУГУН, ЭРТАГА ВА ҲАР ДОИМ—СИЗНИНГ БИРЖАНГИЗ!

Манзилимиз: Тошкент, 700003, Ўзбекистон проспекти, 45. Биржанинг алоқа телефонлари: 45-83-87, 45-90-79, 45-79-49.

«ТОШКЕНТ» биржаси акционерлик жамияти.

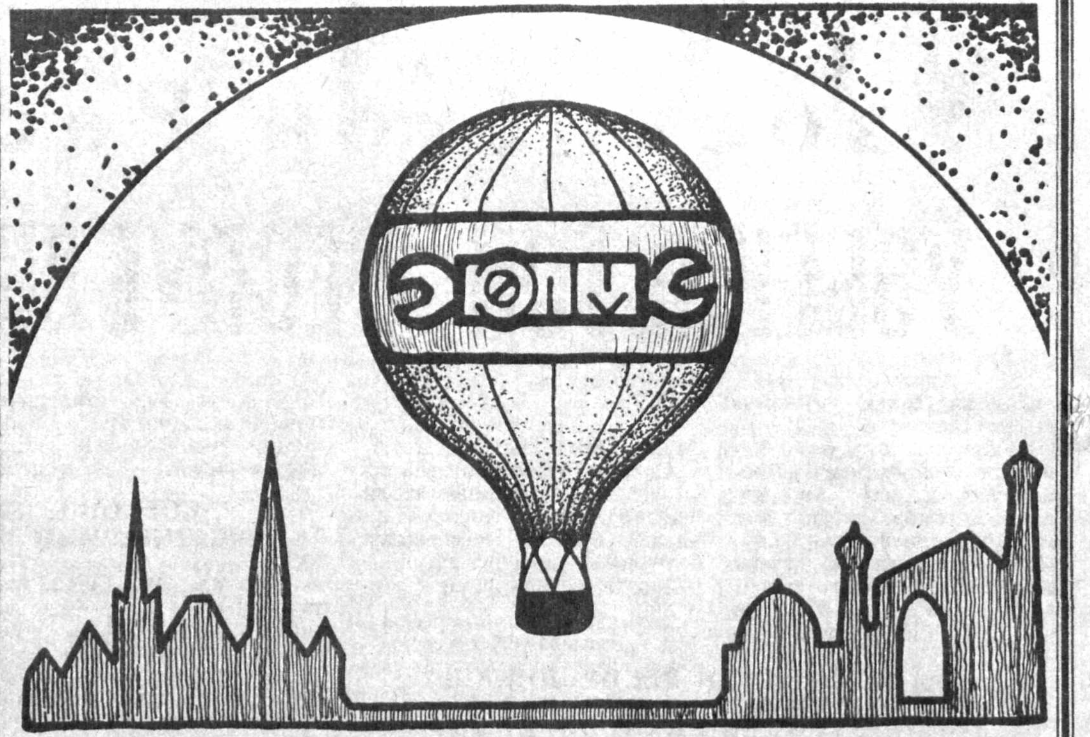

Швейцария тажрибасига таяниб

Сут ишлаб чиқарувчилар диққатига! Республикада биринчи тажриба!

Блок — контейнер нусхадаги мини-заводлар ва сут қабул қилиш шахобчаларини

„ЮГПРОММОНТАЖ" ТРЕСТИ

ТАЙЁРЛАМОҚДА:

ЯНГИ ТЕХНОЛОГИЯ КАФОЛАТ БЕРАДИ:

- БАКТЕРИЯДАН ТОЗАЛАШ ВА ЖАРАЕНЛАРИНИНГ ТЕЗЛАШИГА;
- ВАҚТНИ ҲАМДА ЧИҚИНДИЛАРНИ ТЕЖАШГА;
- ОЗ ВАҚТ САРФЛАБ ЗАРУР МАҲСУЛОТНИ ОЛИШГА;
- БИР ПАЙТНИНГ ЎЗИДА ҚАЙМОҚ, САРИЁҒ, СУТ-ҚАТИҚ МАҲСУЛОТЛАРИНИ ИШЛАБ ЧИҚАРИШГА!

БИЗДАГИ ЯНГИЛИК СИБИРЬ ВА ҚОЗОҒИСТОН, РОССИЯ ВА ЎРТА ОСИЁНИНГ ТУРЛИ БУРЧАКЛАРИДА МАШҲУР БЎЛИБ БОРМОҚДА!

БИЗ ШВЕЙЦАРИЯДАГИДЕК СУТНИНГ СЕРОБЛИГИГА олиб борамиз.

БИЗ БИЛАН ШАРТНОМА ТУЗИШГА ШОШИЛИНГ!

Эсингизда бўлсин, фақат «ЮГПРОММОНТАЖ» трестигина бу муҳим ишда сизнинг ишончли ҳамроҳингиз бўлади!

Манзилимиз:

706800, Навоий шаҳри — 1. Телеграф: Навоий — 1, Волна. Ҳисоб рақами 222411 Навоий шаҳар СҚБ. МФО 731186.

Бош муҳаррир вазифасини бажарувчи: Н. С. САЪДУЛЛАЕВ.

Таҳрир ҳайъати: А. А. АБДУЛЛАЕВ, Ф. Й. АБДУРАҲИМОВА, И. Г. ВОЛКОВ, Д. М. ҒУЛОМОВА, С. С. ҒУЛОМОВ, З. И. ЕСЕНБОЕВ, А. И. КОВАЛЕВ (масъул котиб), Л. П. ҚАЮМОВ, Тоҳир МАЛИК, М. МУҲАММАДҚУЛОВА, С. Ф. МУҲИДДИНОВ (масъул котиб), Т. Э. НАЗАРОВ (бош муҳаррир ўринбосари), З. Қ. НОРМУҲАМЕДОВ, Л. Н. ПАК (бош муҳаррир ўринбосари), Т. Р. ПИДАЕВ, М. РЎЗИМАТОВ, О. Р. САИДОВ (бош муҳаррирнинг биринчи ўринбосари), В. Н. СИГЕДИН, Ш. ТЕМУРОВ.

МУАССИС: Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши

МАНЗИЛГОҲИМИЗ: 700000, ГСП Тошкент шаҳри, Ленинград кўчаси, 19-уй

Телефонлар: 32-09-67, 33-07-48. Индекс: 64608. Буюртма № 6147. 118800 нусхада чоп этилади.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Қўмитаси нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. Тошкент шаҳри, 700083, Ленинград кўчаси, 32-уй. Босмага топшириш вақти 21.00. Босмага топширилди: 21.30. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12